

SAUEKONTROLLEN

ÅRSMELDING 2011

 ANIMALIA
SAUEKONTROLLEN

INNHOOLD

Om Animalia	3
Forord	4
Saukontrollens formål	5
Organisering og finansiering	6
Medlemskap i Saukontrollen	7
Aktiviteter i Saukontrollen i 2011	8
Avsarbeidet i Norsk Sau og Geit	10
Satsingsområder	11
Rådgivere i Saukontrollen	12
Statistikk fra Saukontrollen	14
Begrep og definisjoner	15
Historisk utvikling	16
Landsoversikt	18
Medlemsoversikt og besetningsstruktur	19
Rasefordeling	21
Lammetall og lammetap	22
Tilvekst og høstvekter	24
Avdrått	26
Slakteresultater	28
Helseopplysninger i Saukontrollen	32
Production results in herds reporting to the Norwegian sheep recording system	35

OM ANIMALIA

Styrker norsk kjøtt- og eggproduksjon langs hele verdikjeden

Animalia er et av Norges ledende fag- og utviklingsmiljøer innen kjøtt- og eggproduksjon. Animalia arbeider både med husdyrfaglige og kjøttfaglige spørsmål og tilbyr norsk kjøtt- og eggbransje og norske bønder kunnskap og kompetanse gjennom e-læring og kursvirksomhet, forsknings- og utviklingsprosjekter, husdyrkontroller og dyrehelsetjenester. Animalia er en nøytral aktør som arbeider for og sammen med hele den norske kjøtt- og eggbransjen.

Forsidebilde: Sauer på høstbeite i Numedal.

Tekst: Grethe Ringdal/
Marit Lystad/ Lisbeth Hektoen

Foto: Grethe Ringdal

Grafisk design: Konsis

Trykkeri: Konsis

FORORD

Saukontrollen er den landsomfattende husdyrkontrollen for sau. Animalia har den sentrale administrasjonen, med ansvar for drift og utvikling av den sentrale databasen og utvikling av registrerings- og rapporteringsverktøy for medlemmer og rådgivere.

Basert på tall fra 31. desember 2011 var i overkant av 27 prosent av landets sauebesetninger og 42 prosent av landets søyer over 1 år registrert i kontrollen. Medlemstallet har hatt en liten nedgang siste år, men søyetallet følger tendensen vi har sett de siste årene, og øker svakt.

Andel medlemmer som registrerer data selv, er også økende. 75 prosent av medlemmene registrerer data selv, en økning på nær 5 prosent fra 2010. Av de som rapporterte data selv, brukte 90 prosent Saukontrollen Web mens 10 prosent brukte Led-Sau.

Vi håper medlemmer og andre saueinteresserte bruker årsmeldingen aktivt. Den kan brukes til å sammenligne egne resultater med landsgjennomsnitt, som et oppslagsverk og kan forhåpentligvis være til inspirasjon.

Statistikken i årsmeldingen er basert på opplysninger samlet inn til den sentrale databasen. Med i statistikken er alle innmeldte medlemmer som har registrert de aktuelle opplysningene i 2011. Det ble gjort en del endringer i beregningsmåter i 2008. Dette medfører at det ikke alltid kan gjøres sammenligninger tilbake i tid. Dette er beskrevet ved den enkelte tabell og/eller markert med bruk av en tykk strek i tabellen.

For Samarbeidsrådet for Saukontrollen og Helsetjenesten for sau

BJØRN HØYLAND
Leder

MARIT L. LYSTAD, MARI LANGAKER OG GRETHE RINGDAL
Saukontrollen

LISBETH HEKTOEN
Helsetjenesten for sau

www.animalia.no/saukontrollen

Saukontrollens formål

- Skaffe det enkelte medlem informasjon om egen besetning som grunnlag for styring/planlegging og kvalitetssikring av produksjonen.
- Legge grunnlag for landsomfattende avlsarbeid på sau gjennom fullstendig oversikt over dyras identitet ved merking og informasjon om enkeltdyr og besetning.
- Gi informasjon og oversikt over sykdom i besetningen og samle helseopplysninger til bruk i forebyggende helsearbeid og sykdomsbekjempelse.
- Skaffe dokumentasjon ved livdyrsalg.
- Gi nødvendige opplysninger for generell rådgiving, informasjon, forskning, statistikk og prognoser.
- Være en del av de tiltakene som skaper aktivt og levende produsentmiljø.

ORGANISERING OG FINANSIERING

Animalia har den sentrale administrasjonen med ansvaret for drift av den sentrale database og utvikling av registrerings- og rapporteringsverktøy for medlemmer og rådgivere. Slakterier, både samvirke og frittstående, har det lokale ansvaret, med rådgivere/registratorer rundt omkring i landet.

De innsamlede data er grunnlag for statistikk, dokumentasjon, forskning og avlsarbeid på sau, hvor Norsk Sau og Geit er ansvarlig for avlsindeksberegninger. Finansiering av den sentrale drift og utvikling dekkes av Omsetningsrådet. Finansiering av lokal drift i slakteriene dekkes delvis av medlemsavgifter.

SAMARBEIDSRÅDET FOR SAUEKONTROLLEN OG HELSETJENESTEN FOR SAU

Samarbeidsrådet for Sauekontrollen og Helsetjenesten for sau er Sauekontrollens øverste organ. Saker vedrørende regelverk, veiledende priser, rettigheter og plikter som følger av medlemskapet, samt årsmelding og budsjett,

er saker som behandles i dette forum. Samarbeidsrådet består av representanter fra Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund (KLF), Nortura og Norsk Sau og Geit (NSG). Det har vært avholdt 2 møter og blitt behandlet totalt 23 saker i Samarbeidsrådet i 2011.

Samarbeidsrådet for Sauekontrollen og Helsetjenesten for Sau har i 2011 bestått av:

KRISTIN BAKKE LAJORD /BJØRN HØYLAND (LEDER)
Norsk Sau og Geit

THOR BLICHFELDT
Norsk Sau og Geit

IDA OLSEN
Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund

FINN AVDEM
Nortura

MEDLEMSKAP I SAUEKONTROLLEN

Sauekontrollen er åpen for alle saueholdere i Norge. Medlemskapet organiseres via slakteriene. Medlemmene kan velge om de vil registrere sine opplysninger selv eller om de ønsker å sende opplysningene til rådgiver. Rådgiver registrerer da opplysningene inn til Sauekontrollens sentrale database på vegne av medlemmet.

MEDLEMSKAP I SAUEKONTROLLEN GIR:

- Enkelt registreringsverktøy. Sauekontrollen Web gjør det mulig å registrere opplysninger raskt og enkelt.
- Nyttige rapporter på Sauekontrollen Web. Alle medlemmer får tilgang til rapporter om produksjon og helsetilstand i egen besetning på web.
- Bedre oversikt over egen besetning. Sauekontrollen gir deg bedre oversikt over besetningen og hjelper deg å styre produksjonen.
- Grunnlag for avlsarbeid. Sauekontrollen er grunnlaget for avlsarbeid på sau i Norge og gir deg avlsverdier og oversikt over kåra værer. For å få kåra værlam og få avlsindekser må dyret være registrert i Sauekontrollen.
- Enklere å etterleve krav til dokumentasjon. Sauekontrollen gjør det lettere å etterleve offentlige krav – og holde oversikt over opplysningene.

For mer informasjon, ta kontakt med ditt lokale slakteri. Se oversikten over rådgivere/registratorer på side 11.

REGISTRERINGSVERKTØYET I SAUEKONTROLLEN

Medlemmer som ønsker å registrere data selv, gjør dette via Sauekontrollen Web. Programmet har nå vært i bruk i snart fire år og tilbakemeldingene er svært gode. I dette web-baserte programmet kan medlemmer registrere opplysninger og hendelser for egne dyr og ta ut rapporter for besetningen eller enkelt dyr. Tilgang til registrerings- og rapporteringsverktøyet på internett koster om lag kr 700 per år, litt avhengig av hvilket slakteri du leverer til.

SAMARBEID MED ANDRE PROGRAMMER OG UTSTYR

Brukere av PC-programmet Led-Sau kan sende og motta data fra Sauekontrollen.

Sauekontrollen Web tar imot vektdata, paringsdata og fostertellingsdata registrert på Biocontrol sin lesestav HHR3000. Det kan lastes ned data fra Sauekontrollen Web til lesestaven. Les mer om dette på OS ID sine nettsider. I tillegg kan vektdata fra de elektroniske vektene fra Knarrhult, Nessemaskin og TrustestXR3000 leses inn via filoverføring til Sauekontrollen Web.

AKTIVITETER I SAUEKONTROLLEN I 2011

DYKTIGE LOKALE RÅDGIVERE

Saukontrollen har dyktige og ivrige rådgivere ute i felten som har opparbeidet seg gode kunnskaper om kontrollen. Alle yter brukerstøtte ovenfor medlemmene, i tillegg til den sentrale brukerstøtta hos Animalia. Den sentrale administrasjonen har god kontakt med rådgiverne. Denne kontakten er viktig for den daglige driften og for å få verdifulle innspill til videreutvikling av Saukontrollen Web. Det er liten tvil om at lokal forankring og engasjement er avgjørende for at Saukontrollen skal være det verktøyet medlemmene har bruk for.

MEDLEMSKAMPANJE

Saukontrollen har i 2011 hatt fokus på å øke medlems-tallet. Annonser på nett er et nytt virkemiddel som ble tatt i bruk denne høsten, og det ble blant annet laget en nett-annonse som ledet inn til en videosnutt fra en gård i Agder. I tillegg har det blitt skrevet flere artikler i Sau og Geit om kontrollens nytteverdi gjennom fornøyde medlemmer. Tall fra Saukontrollen brukes også aktivt i forhold til Lammekampen som pågår gjennom Norsk Landbruk i 2011/12. Saukontrollen har fått mye omtale i fagblader i 2011 og det ble også laget en egen liten informasjonsbro-sjyre som ble sendt ut med Sau og Geit i høst, og i jule-nummeret ble det lagt ved en kalender for 2012. Dette er tiltak som har vært medvirkende årsaker til at vi fikk omlag 200 nye medlemmer i 2011.

INFORMASJON

Saukontrollen har vært synlig gjennom en fast spalte i alle utgaver av bladet Sau og Geit. Saukontrollen var som vanlig å se på Dyrskun i Seljord. I tillegg hadde Saukontrollen stand på Lam 2011 i Stjørdal, og på Agrisjå. Det har også vært holdt foredrag om Saukontrollen på årsmøter og medlemsmøter i regi av slakteriene og NSG. Den populære mininoteringsboka lansert i 2009 ble oppdatert i 2011 etter innspill fra medlemmer og med god hjelp av rådgivere. Dette er som navnet sier en liten noteringsbok som passer i innerlomma. Den tilfreds-

stiller ikke krav til offentlig dokumentasjon slik som den vanlige noteringsboka, men er ment som et supplement til Saukontrollen Web. Saukontrollen sender ut en kalender til alle medlemmer og andre interessenter sammen med Helsetjenesten for sau. I år ble den sendt ut med Sau og Geit til nesten 11 000 saueprodusenter i hele landet. Animalias hjemmeside oppdateres stadig og medlemmene oppfordres til å følge med på Saukontrollens hjemmeside. Her legges det ut påminnelser om frister, tips og andre spennende nyheter fra Saukontrollen.

DRIFT OG DATAFLYT

Driftsåret 2011 har gått smertefritt bortsett fra utfordringer med manglende og sen overføring av opplysninger fra slakteriene. Det vil arbeides med rutiner for å forbedre dette og oppfølging av slakteriene fram mot høsten 2012. I forbindelse med at Saukontrollen ble lagt over på ny server fikk vi en innkjøringsfase med utfordringer spesielt i forhold til filutveksling. Indeksutplukk og utsendinger av sentrale lister har gått som planlagt, og tidsfrister er overholdt. Saukontrollen har mottatt data fra eksterne enheter og programmer og har hatt et godt samarbeid med bl.a. NSG, Biocontrol, slakteriene og Lindholdt Data rundt kommunikasjon og overføring av data.

NY VERSJON AV SAUEKONTROLLEN WEB

Saukontrollen Web ble i november/desember lagt over på ny versjon, mye på grunn av problemer i forhold til den nye Internet Explorer 9.0. Første gang brukerne logger seg inn etter denne at denne endringen ble gjort, blir de bedt om å laste inn et tilleggsprogram (plug-in). Selv om dette kan oppleves som lite brukervennlig, er det helt nødvendig for at weben skal fungere på en tilfredsstillende måte.

UTSENDING AV SENTRALE LISTER

Samarbeidsrådet har vedtatt at medlemmer som registrerer selv i Saukontrollen Web aktivt må bestille papirlister for å få de tilsendt. Merk at alle lister som sendes ut, finnes tilgjengelig og alltid oppdatert i Saukontrollen

Web. Som i fjor er antallet utsendte høstlister gått ned fra 2 900 i 2009 til 1 600 i 2011.

NY RAPPORT "AVLSFRAMGANG"

Under fanen Avl – Avlsframgang i Saukontrollen Web finnes nå en ny rapport som viser gjennomsnittlige avlsindekser. Det er en grafisk framstilling som viser utviklingen for voksne søyer og søyelam i egen besetning kontra landets ringbuskaper pr årgang. Rapporten oppdateres etter hver indekssjøring og kan sorteres på rasegruppe, indeks og delindekser.

NY FUNKSJON – UTRANGERINGSÅRSÅK AV SØYER

For avlsarbeidet er det nyttig med bedre kjennskap til hvorfor søyer blir utrangert. Det er derfor lagt til rette for enklere registrering av utrangeringsårsak hos slakta søyer i Saukontrollen Web. Når slaktedata på voksne søyer er kommet inn i den enkelte besetning, får man et varsel i forbindelse med innlogging i weben og mulighet til å legge inn utrangeringsårsak direkte. Benytt denne funksjonen, da det vil kunne gi vesentlig informasjon til avlsarbeidet.

RFID

PDA, lesestaver og elektroniske vekter er eksempler på tekniske utstyr som etter hvert er i bruk i mange norske

sauefjøs. Mye av dette som følge av bruk av elektroniske øremerker. Med disse kommer krav om kommunikasjon direkte mot Saukontrollen Web. Data fra ulike elektroniske vekter og noen typer data fra lesestaver fra Os Husdyrmerkefabrikk (Biocontrol) kan leses inn i Saukontrollen Web.

Saukontrollen har siden juni 2010 hatt tilbud om et PDA-program som sender og mottar data fra Saukontrollen Web. Saukontrollen PDA er et registreringsverktøy for å effektivisere driften på gården og et supplement til Saukontrollen Web. Denne lille håndholdte datamaskinen gir deg mulighet til å ha oppdatert informasjon om besetningen hvor som helst og når som helst. Vi har til nå fått gode tilbakemeldinger på programmet, men ser at bruken betinger en viss kunnskap og interesse for data.

Dagens program er tilrettelagt for PDA'er med operativsystem Windows 6.5. Det er etterhvert vanskelig å få tak i PDA'er med dette operativsystemet i privatmarkedet, men noe er å få tak i (se www.rfidhuset.no). Vi vil derfor se på muligheten for overgang til en annen plattform for programmet.

Les mer om programmet, utstyr og priser på vår hjemmeside www.animalia.no.

AVLSARBEIDET I NORSK SAU OG GEIT

Avlsarbeidet i Norge fungerer godt. Det dokumenterer vi hver gang vi beregner nye indekser, for da får vi ut nye sammenlignbare avlsverdier for alle dyr i hele Sauekontrollen.

Den avlsmessige framganger er betydelig. Tabellen viser hvilken endring vi har hatt for NKS i hele Sauekontrollen fra 2001 til 2011.

Avlsframgang siste 10 år	
	NKS
Vårvekt (kg)	1,2
Høstvekt (kg)	3,1
Slaktevekt (kg)	1,9
Slakteklasse (poeng)	0,9
Fettgruppe (poeng)	-0,1
Lammetall (fødte)	0,15

Når årsmeldinga til Sauekontrollen kommer leser jeg den alltid med stor interesse. Hvordan går det med produksjonsresultatene? Er det samsvar med den avlsmessige framgangen vi beregner og framgangen i Sauekontrollen?

La oss sammenligne avlsmessig framgang på NKS (utgjør rundt 70 % av dyra i Sauekontrollen) med utviklingen i hele kontrollen. Figur 4 i årsmeldinga viser at totalt fødte lam har økt med 0,2 lam fra 2001 til 2011, mens avlsframgangen på NKS har vært 0,15 i samme periode. Det ser altså ut til at det genetiske potensialet vi bygger inn i sauene våre kommer til uttrykk i produksjonen. I tillegg har produsentene bidratt med en miljømessig framgang ut over å realisere avlsframgangen.

Figur 10 i årsmeldinga viser utviklingen i slaktevekt. Gjennomsnittresultatene i Sauekontrollen svinger fra år til år, sterkt preget av været det aktuelle året. Vi må derfor se utviklingen i felten over noe tid. Tillater vi oss å se bort fra 2011 ser det ut til at slaktevekta har økt med en halv kg på 10 år.

Avlsframgangen i samme periode har vært 1,9 kg økt slaktevekt per lam, lammetallet holdt konstant. Men lammetallet om høsten har økt med nesten 0,2. Økningen i lammetall skulle gitt oss 0,3 kg lettere slakt, da flere lam per søye gir lettere lam. Men slaktevekta har gått noe opp, så kanskje vi realiserer halvparten av den avlsmessige framgangen.

Framgangen i produksjonsresultatene i felten er betydelig, særlig der vi har god kontroll over miljøet og kan sørge for god fôring og godt stell. Avlsarbeidet bidrar med økt potensiale, og saueholderne sin oppgave er å realisere dette potensialet. Utfordringen er førtilgangen og førkvaliteten på vår-, sommer- og høstbeitet.

Vi kan få til mye gjennom avl, men en ting forandrer seg ikke: **Mat må de ha!**

THOR BLICHFELDT
Avls- og seminsjef

SATSINGSOMRÅDER

VIDEREUTVIKLE OG FORBEDRE SAUEKONTROLLEN WEB

Saukontrollen Web har nå vært i drift i snart fire år. Vi har fått mange gode tilbakemeldinger på programmet. Likevel er vi langt fra i mål, og programmet skal videreutvikles. Gjennom innspill og ønsker fra både produsenter og rådgivere får vi nyttig informasjon om hvilke prioriteringer som bør tas - både med tanke på webprogrammet, brukerstøtten og kontrollen i sin helhet. Dette er viktig for at Sauekontrollen skal være et nyttig hjelpemiddel for nettopp deg!

Som et supplement til Sauekontrollen Web fortsetter vi også videreutvikling av Sauekontrollen PDA. Ny versjon lanseres mars 2012.

ARBEIDE FOR ØKNING I MEDLEMSTALL OG – ANDEL

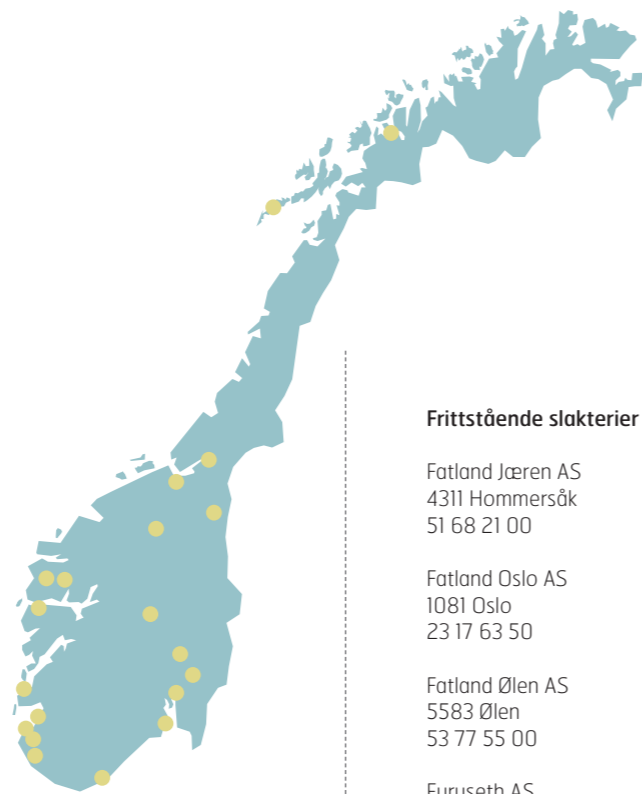
Saukontrollen vil fortsette å jobbe for økt medlemstall i 2012. Dette håper vi å oppnå gjennom artikler som viser nytteverdiene i bruk av kontrollen, samt at vi ønsker forbedringer i Sauekontrollen Web. Det blir stadig større besetninger og programmet må også tilpasses denne brukergruppen.

Disse personene har arbeidet med Sauekontrollen i hele eller deler av 2011. Da det kan være endringer i hvem som registrerer, anbefales det å kontakte medlemssenteret hvis dere er usikker på hvem som er deres lokale kontakt.

Rådgivere i Sauekontrollen 2011			
NORTURA SA		Frittstående slakterier	
Rune Osland	Bjørn Wæhre	Hilde Kalleklev Håland	Fatland AS
Marie Fuglestad	Knut B. Simensen	Berit Pettersen	Fatland AS
Øystein Bjelland	Gunhild Johnsen	Gerd Skjoldal	Fatland AS
Karluf Håkull	Ann Mari Fause	Eirik Kolbjørnhus	Fatland AS
Olav T. Bø	Knut Joakimsen	Trond Ola Heggen	Furuset AS
Johannes Nedrebø	Bjørnar Sveli	Pål Kjørstad	Furuset AS
Einar Helge Haugstad	Unn Lauvbakk	Georg Fredrik Ueland	Prima Jæren Slakt AS
Torhild F. Sisjord		Henning Sandmæl	Røros Slakteri AS
Jan Aarskog		Siv Else Horvli	Slaktehuset Eidsmo Dullum
Toril Hårdnes		Klaus Arild Sandøy	Slaktehuset Eidsmo Dullum
Vinni Foss		Anna Egedahl	Nordfjord Kjøtt AS
Evy Moen		Ragnhild Tryggstad	Ole Ringdal AS
Jan Ove Stene		Kjell Åge Vannes	Horns Slakteri AS
Aslaug Kjellstad		Frode Thorkildsen	Jens Eide AS
Per Hammer		Aina M. Jensvold	Gammel Norsk Spælsau

RÅDGIVERE I SAUEKONTROLLEN

Nortura medlemssentre

Nortura Tønsberg
800 33 227

Nortura Rudshøgda
800 81 082

Nortura Sandeid
800 33 455

Nortura Forus
Jens Eide AS
4790 Lillesand
37 27 09 66

Nortura Førde
800 30 360

Nortura Malvik
810 30 303

Nortura Målselv
800 80 140

Frittstående slakterier

Fatland Jæren AS
4311 Hommersåk
51 68 21 00

Fatland Oslo AS
1081 Oslo
23 17 63 50

Fatland Ølen AS
5583 Ølen
53 77 55 00

Furuseth AS
2072 Dal
63 97 70 10

Horns Slakteri AS
8370 Leknes
76 05 54 00

Prima Jæren Slakt AS
4365 Nærbø
51 79 86 00

Røros Slakt AS
7374 Røros
72 40 65 80

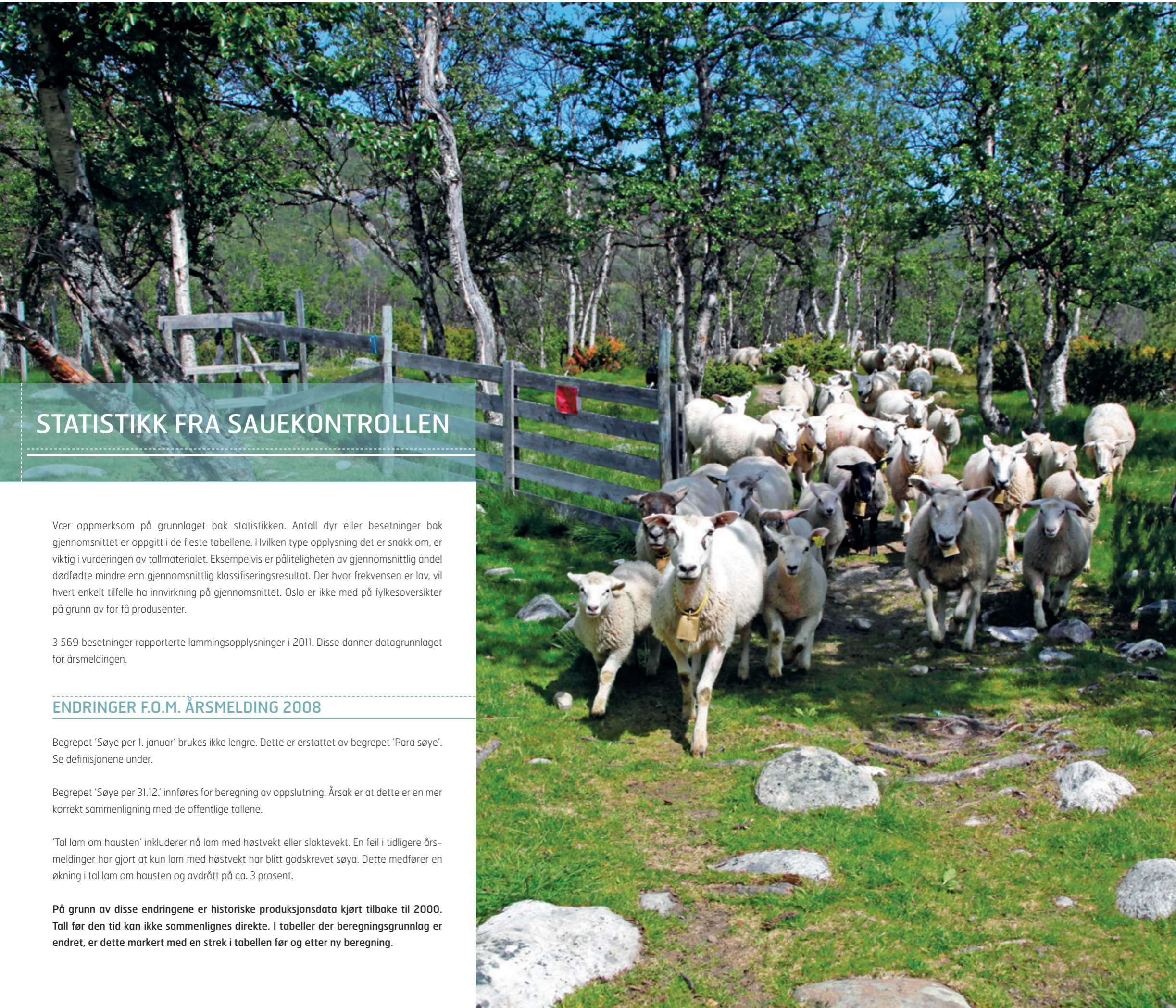
Midt-Norge Slakteri AS
7600 Levanger
74 08 37 00

Slakthuset Eidsmo Dullum AS
7228 Kvål

Ole Ringdal AS
6218 Hellesylt
70 26 91 00
800 33 315

TA KONTAKT MED DITT LOKALE
SLAKTERI FOR Å BLI MEDLEM
AV SAUEKONTROLLEN

STATISTIKK FRA SAUEKONTROLLEN

Vær oppmerksom på grunnlaget bak statistikken. Antall dyr eller besetninger bak gjennomsnittet er oppgitt i de fleste tabellene. Hvilken type opplysning det er snakk om, er viktig i vurderingen av tallmaterialet. Eksempelvis er påliteligheten av gjennomsnittlig andel dødfødte mindre enn gjennomsnittlig klassifiseringsresultat. Der hvor frekvensen er lav, vil hvert enkelt tilfelle ha innvirkning på gjennomsnittet. Oslo er ikke med på fylkesoversikter på grunn av for få produsenter.

3 569 besetninger rapporterte lammingsopplysninger i 2011. Disse danner datagrunnlaget for årsmeldingen.

ENDRINGER F.O.M. ÅRSMELDING 2008

Begrepet 'Søye per 1. januar' brukes ikke lengre. Dette er erstattet av begrepet 'Para søye'. Se definisjonene under.

Begrepet 'Søye per 31.12.' innføres for beregning av oppslutning. Årsak er at dette er en mer korrekt sammenligning med de offentlige tallene.

'Tal lam om hausten' inkluderer nå lam med høstvekt eller slaktevekt. En feil i tidligere årsmeldinger har gjort at kun lam med høstvekt har blitt godskrevet søya. Dette medfører en økning i tal lam om hausten og avdrått på ca. 3 prosent.

På grunn av disse endringene er historiske produksjonsdata kjørt tilbake til 2000. Tall før den tid kan ikke sammenlignes direkte. I tabeller der beregningsgrunnlag er endret, er dette markert med en strek i tabellen før og etter ny beregning.

BEGREP OG DEFINISJONER

VOKSEN

Søye født 2 år eller mer før årsmeldingsåret.

GIMRE

Hunndyr født året før årsmeldingsåret.

PARA SØYER

Voksne søyer og gimrer som er registrert med lam, kasting eller som gjeld. Upara søyer og gimrer, overførings søyer og søyer med manglende informasjon ikke er medregnet.

SØYER PER 31.12

Søyer født 1 år eller mer før årsmeldingsåret, innmeldt 31.12 årsmeldingsåret.

Dette brukes kun i forhold til tall fra Statens landbruksforvaltning. Se fotnoter tabell 1 for mer detaljer.

BURD

Antall lam søya har med seg på det aktuelle tidspunkt (burd vår = antall lam om våren, burd høst = antall lam om høsten).

LAM OM HAUSTEN

Antall lam per søye som har høstvekt og/eller slaktevekt.

KORRIGERT HØSTVEKT

Beregnet høstvekt ved 145 dagers alder ut i fra antatt daglig tilvekst for rasen. Følgende tilvekstsatser brukes når veid høstvekt korrigeres:

Norsk Kvit Sau: 0,25 kg/dag

Sjeviot: 0,22 kg/dag

Pelssau: 0,21 kg/dag

Spælsau: 0,23 kg/dag

KORRIGERT SLAKTEVEKT

Slaktevekt korrigert til 160 dagers alder. 110 g/dag i slaktetilvekst utover 160 dagers alder brukt på alle raser.

AVDRÅTT

Lammevekt om høsten, i kg høstvekt. Lam som mangler høstvekt, men er slaktet, gis en gjennomsnittlig høstvekt.

RISIKOPOPULASJON

Tap i prosent er alltid regnet ut fra risikopopulasjonen om ikke annet er spesifisert. Det vil si dødfødt er i prosent av alle fødte lam, død inne er i prosent av levende fødte, død på sommerbeite er i prosent av de som levde ved slipp på sommerbeite, totalt tap er i prosent av alle fødte lam. Merk at dette begrepet ikke brukes i helse rapporten.

RASE

Våren 2010 ble det gjort en endring i Sauekontrollen som medførte endring av rasedefinisjon. Lam født fra og med 2010 får fars rase. Alle eldre dyr får definert rase basert på mors rase.

HISTORISK UTVIKLING

Tabell 1: Utvikling av medlemstall, antall kontrollerte søyer over 1 år og tilslutning				
År	Antall buskaper ¹⁾	Tilslutning buskaper, % ²⁾	Antall voksne søyer ³⁾	Tilslutning søyer, % ⁴⁾
1972	3 597		94 417	
1982	5 300		236 738	
1990	5 594		284 440	
1992	5 397		295 984	
1993	5 282	21,2	289 010	
1994	5 256	21,2	303 097	
1995	5 367	21,8	303 828	
1996	5 310	22,3	297 144	
1997	5 170	22,5	288 849	
1998	5 061	22,8	285 133	
1999	4 925	22,6	279 924	
2000	4 929	22,9	291 673	26,9
2001	4 872	23,3	299 976	27,0
2002	4 783	25,4	304 539	27,1
2003	4 600	25,7	307 434	28,0
2004	4 402	25,8	309 573	28,1
2005	4 140	25,5	303 058	27,8
2006	3 935	25,4	291 905	28,6
2007	3 838	26,1	282 142	28,3
2008	3 928	27,4	275 180	39,8
2009	3 997	27,8	291 036	42,3
2010	3 899	27,4	295 725	42,3
2011	3 850	27,3	297 336	42,4

- 1) Alle besetninger innmeldt 31.12 årsmeldingsåret.
Før 2008: Kun besetninger som innrapporterte lammingsopplysninger årsmeldingsåret.
- 2) Medlemmer som andel av antall besetninger som søkte produksjonstilskudd for 'Voksne sauer over ett år' 1.1. årsmeldingsåret (SLF).
- 3) Søyer over 1 år, innmeldt 31.12. årsmeldingsåret.
Før 2008: Søyer og gimrer registrert med lam, kasting eller som gjeld samt søyer over ett år og eldre som ikke er para.
- 4) Søyetall som andel av antall 'Voksne sauer over ett år' det er søkt produksjonstilskudd for per 1.1 årsmeldingsåret minus antall 'Værer, 1 år og eldre' det er søkt produksjonstilskudd for 31.07. årsmeldingsåret (SLF).

1) Lam om høsten inkluderer lam som med høstvekt og/eller slaktevekt.

2) Høstvekt og avdrått er korrigert til 145 dager.

I tabellen er tallene før og etter 2000 ulikt beregnet. Tall f.o.m. 2000 kan sammenlignes.

Tabell 2: Historisk utvikling av lammetall, korrigert høstvekt og korrigert avdrått per para søye								
År	Totalt fødte lam	Levendefødte lam	Lam om høsten ¹⁾		Tilvekst fødsel/høst (g/dag)	Korrigert høstvekt (kg) ²⁾	Korrigert avdrått (kg) ²⁾	
			Uten kopplam	Med Kopplam			Uten kopplam	Med kopplam
1990			1,55			43,8	67,8	
1992			1,53			41,7	63,8	
1993			1,54			44,4	68,4	
1994			1,55			43,7	67,7	
1995	1,86	1,79	1,54		276	42,9	66,1	
1996	1,86	1,80	1,54		275	42,8	65,9	
1997	1,86	1,80	1,55		271	43,4	67,3	
1998	1,87	1,81	1,54		267	42,5	65,4	
1999	1,89	1,83	1,55		269	42,2	65,4	
2000	1,90	1,84	1,58	0,05	274	44,2	69,9	71,9
2001	1,93	1,87	1,59	0,05	271	43,8	69,8	71,9
2002	1,93	1,87	1,60	0,05	276	44,5	71,0	73,0
2003	1,96	1,89	1,60	0,05	270	43,7	69,9	72,2
2004	1,98	1,90	1,63	0,06	278	44,8	73,0	75,6
2005	2,00	1,92	1,62	0,06	281	45,1	73,2	75,6
2006	2,05	1,97	1,63	0,07	276	44,5	72,5	75,3
2007	2,05	1,97	1,64	0,07	275	44,4	72,6	75,8
2008	2,07	1,98	1,63	0,08	283	45,5	74,2	77,6
2009	2,09	2,00	1,64	0,08	279	44,9	73,5	76,8
2010	2,10	2,01	1,63	0,08	277	44,6	72,8	76,1
2011	2,10	2,01	1,61	0,08	272	44,6	70,8	74,4

LANDSOVERSIKT

Tabell 3: Gjennomsnittlige produksjonsresultater per para søye

År	2011	Egne tall
Totalt fødte lam	2,10	
Dødfødt, %	4,39	
Levendefødte lam	2,01	
Tapt inne, %	3,26	
Tapt på vårbeite, %	1,08	
Tapt på sommerbeite, drept av rovdyr eller manglende opplysninger, %	11,34	
Lammedato	29.04.2011	
Fødselsvekt, kg	4,7	
Vårvekt, kg	17,4	
Alder vårvekt, dager	38,9	
Tilvekst fødsel - vår, g/dag	327	
Høstvekt, kg	42,3	
Korr.høstvekt, kg	44,0	
Alder høstvekt, dager	138,2	
Tilvekst vår - høst, g/dag	248	
Tilvekst fødsel - høst, g/dag	272	
Slaktevekt, kg	19,0	
Korrigert slaktevekt, kg	18,8	
Alder slaktevekt, dager	161,5	
Slakteklasse	8,3 (F)	
Fettgruppe	5,4 (2)	
Lam om høsten uten kopplam	1,61	
Lam om høsten med kopplam	1,69	
Avdrått uten kopplam, kg	68,1	
Avdrått uten kopplam korrigert, kg	70,8	
Avdrått med kopplam, kg	71,5	
Avdrått med kopplam korrigert, kg	74,4	

Tabell 4: Gjennomsnittlige produksjonsresultater for kopplam

År	2011	Egne tall
Tapt inne, %	4,88	
Tapt på vårbeite, %	1,97	
Tapt på sommerbeite, drept av rovdyr eller manglende opplysninger, %	15,11	
Fødselsvekt, kg	4,3	
Vårvekt, kg	17,3	
Tilvekst fødsel - vår, g/dag	307	
Høstvekt, kg	39,6	
Korr.høstvekt, kg	42,4	
Tilvekst vår - høst, g/dag	251	
Tilvekst fødsel - høst, g/dag	264	
Slaktevekt, kg	17,7	

Kopplam er inkludert i alle tall, med unntak av vekter og tilvekster. Vekter og tilvekster for kopplam finnes i tabell 4.

Sett inn tall for egen besetning og sammenlign med landsgjennomsnittet. Hvor er det forbedringsområder i din besetning?

1) Tilslutning beregnet som andel av besetninger og andel av antall 'Voksne sauer over ett år' det er søkt produksjonstilskudd for per 1.1 årsmeldingsåret minus antall 'Værer, 1 år og eldre' det er søkt produksjonstilskudd for 31.07. årsmeldingsåret (SLF). Fylke Oslo er holdt utenfor på grunn av lite tallmateriale.

Medlemstallet i Sauekontrollen har gått ned med omtrent 50 medlemmer siste år. Dette er samme prosentvise nedgangen som man har i sauebesetninger på landsplan. På tross av dette har antall søyer i Sauekontrollen økt med drøyt 1 600 søyer. Rogaland er det største medlemsfylket med 600 besetninger i kontrollen, fulgt av Hordaland, Oppland og Sogn og Fjordane. Rogaland og Oppland er de klart største fylkene med tanke på oppslutning, og har til sammen 30 % av søyene i Sauekontrollen.

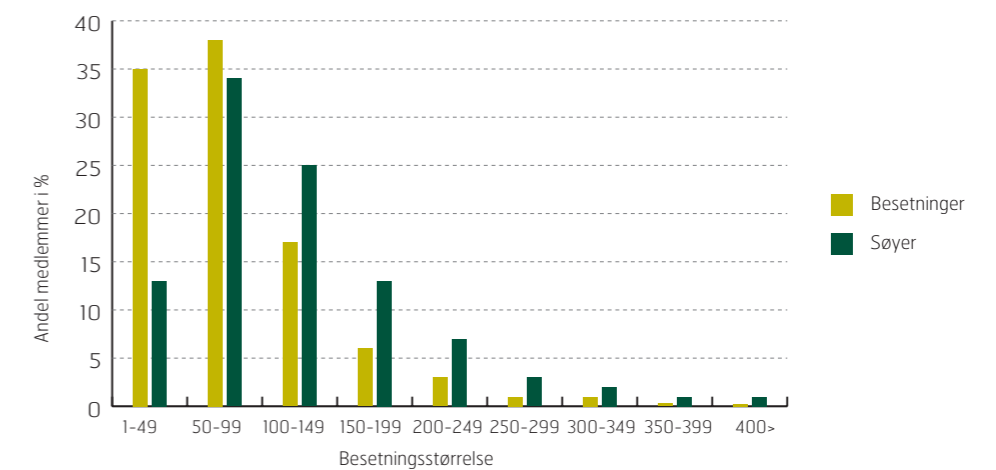
Besetningsstørrelse blant medlemmer i Sauekontrollen øker svakt år for år og nå er i snitt på 80,6 para søyer og gimrer. Hovedandelen (38 %) av besetningene har nå mellom 50-100 para søyer og gimrer. 5 % av medlemmene har over 200 para søyer og gimrer, og 15 % av søyene i Sauekontrollen er i disse besetningene.

MEDLEMSOVERSIKT OG BESETNINGSSTRUKTUR

Tabell 5: Fylkesvis fordeling av medlemmer og søyer i Sauekontrollen, med tilslutning av besetninger og søyer fylkesvis og andel av medlemmer

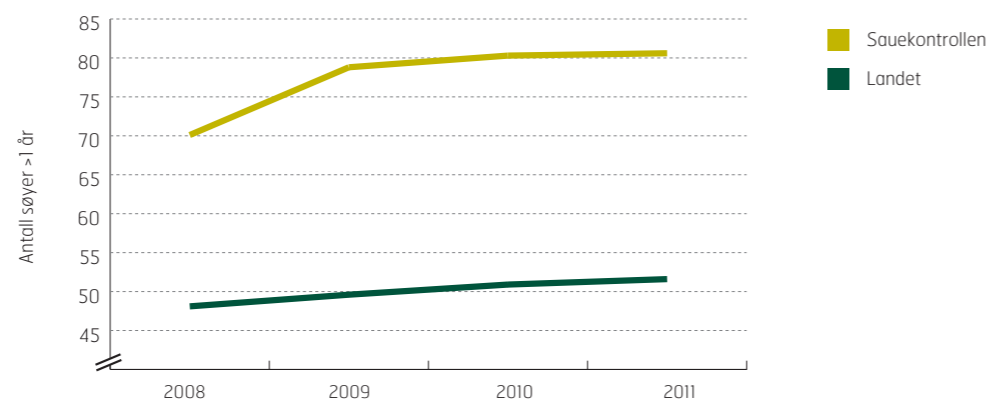
Fylke	Besetninger i Sauekontrollen	Søyer i Sauekontrollen	Tilslutning ¹⁾ besetninger	Tilslutning ¹⁾ søyer	Andel av alle i kontrollen %
Østfold	18	915	12,5	24,8	0,3
Akershus	48	2 824	21,9	41,6	0,9
Hedmark	223	20 240	32,6	53,4	6,8
Oppland	485	38 719	37,2	50,3	13,0
Buskerud	218	18 517	39,3	61,7	6,2
Vestfold	32	1 683	28,1	55,1	0,6
Telemark	118	8 115	30,8	46,4	2,7
Aust-Agder	57	3 811	27,5	44,1	1,3
Vest-Agder	87	5 452	20,1	34,7	1,8
Rogaland	600	49 658	23,2	33,3	16,7
Hordaland	511	26 253	27,3	39,4	8,8
Sogn og Fjord.	410	24 724	24,8	38,6	8,3
Møre og Romsd.	235	13 981	23,1	33,2	4,7
Sør-Trøndelag	197	20 095	28,0	44,8	6,8
Nord-Trøndelag	181	16 363	36,4	61,8	5,5
Nordland	254	27 640	24,3	42,0	9,3
Troms	147	15 028	26,9	43,1	5,1
Finnmark	29	3 318	24,0	45,1	1,1
Landet	3 850	297 336	27,3	42,4	100

Figur 1: Medlemmer i Sauekontrollen fordelt etter besetningsstørrelse

Figur 2: Utvikling av gjennomsnittlig størrelse på besetninger i Sauekontrollen til sammenligning med landet for øvrig.

Tabell 6: Fordeling av voksne søyer og gimrer med lam, kasta/gjeld eller ikke para

	Voksne			Gimre		
	Med lam	Ikke para	Kasta, gjeld	Med lam	Ikke para	Kasta, gjeld
2009	71,8 %	0,3 %	1,5 %	21,4 %	3,3 %	1,8 %
2010	71,9 %	0,3 %	1,4 %	21,5 %	3,2 %	1,7 %
2011	72,7 %	0,3 %	1,5 %	20,8 %	2,6 %	2,2 %

Besetningsstørrelse er her definert som antall søyer > 1 år for å kunne gi et mest mulig rett sammenligningsgrunnlag med offentlige tall. Se fotnote 3 tabell 1 for mer forklaring.

Tabell 6 tar utgangspunkt i søyer som er registrert med lamming, eller har fått kode gjeld, kasta eller ikke para.

Tabell 7 viser fordelingen av voksne søyer av de enkelte rasene i Sauekontrollen. 69,9 % av de innmeldte dyra er kodet som Norsk kvit sau. I "Andre raser" inngår blant annet rasene Merino, Oxforddown, Dorset, Romney, Finsk landrase, Charolais og krysninger.

RASEFORDELING

Tabell 7: Rasefordeling voksne søyer

Rase	Antall voksne	Andel av søyetall
Norsk kvit sau	148 844	69,9%
Kvit Spælsau	26 701	12,5%
Dala	9 734	4,6%
Steigar	7 575	3,6%
Sjeviot	3 062	1,4%
Norsk pelssau	2 428	1,1%
Rygja	2 332	1,1%
Gammalnorsk spælsau	2 318	1,1%
Farga spælsau	2 186	1,0%
Texel	2 075	1,0%
Gammelnorsk sau	1 350	0,6%
Suffolk	1 130	0,5%
Nor-X	985	0,5%
Blæset	633	0,3%
Ukjent rase	458	0,2%
Grå trønder	291	0,1%
Fuglestadbroket	260	0,1%
Svartfjes	256	0,1%
Andre raser	472	0,2%

LAMMETALL OG LAMMETAP

Tabell 8: Antall fødte, levendefødte, prosentvis dødfødte og lam om høsten per para søye, fordelt fylkesvis

Fylke	Totalt fødte lam			Levendefødte			Dødfødte, %			Lam om høsten inkl. kopplam		
	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre
Østfold	2,24	2,45	1,67	2,12	2,32	1,57	5,24	4,98	6,28	1,91	2,09	1,40
Akershus	2,08	2,26	1,48	2,00	2,17	1,42	3,89	3,94	3,63	1,58	1,74	1,00
Hedmark	2,11	2,34	1,49	2,02	2,24	1,42	4,36	4,30	4,62	1,67	1,87	1,13
Oppland	2,15	2,35	1,60	2,08	2,26	1,53	3,70	3,64	3,99	1,72	1,89	1,25
Buskerud	2,18	2,38	1,68	2,08	2,27	1,59	4,55	4,41	5,07	1,81	1,99	1,35
Vestfold	2,09	2,23	1,60	2,00	2,15	1,49	4,13	3,56	6,90	1,53	1,65	1,12
Telemark	2,14	2,32	1,62	2,05	2,22	1,55	4,29	4,27	4,42	1,71	1,87	1,25
Aust-Agder	2,16	2,34	1,62	2,07	2,24	1,53	4,44	4,27	5,20	1,74	1,89	1,25
Vest-Agder	2,08	2,25	1,54	2,00	2,17	1,46	3,79	3,46	5,32	1,53	1,66	1,10
Rogaland	2,09	2,25	1,57	1,98	2,14	1,46	5,13	4,80	6,65	1,73	1,87	1,28
Hordaland	2,10	2,25	1,52	2,00	2,15	1,44	4,47	4,35	5,15	1,74	1,87	1,24
Sogn og Fjordane	2,08	2,21	1,57	1,99	2,12	1,49	4,01	3,81	5,12	1,72	1,84	1,27
Møre og Romsdal	2,14	2,30	1,55	2,03	2,19	1,46	4,89	4,75	5,66	1,66	1,80	1,17
Sør-Trøndelag	2,06	2,24	1,47	1,98	2,16	1,40	3,84	3,69	4,62	1,65	1,82	1,12
Nord-Trøndelag	2,03	2,22	1,49	1,94	2,12	1,41	4,63	4,49	5,25	1,56	1,73	1,05
Nordland	2,08	2,25	1,50	1,98	2,15	1,42	4,61	4,50	5,18	1,65	1,80	1,13
Troms	2,08	2,27	1,44	2,00	2,18	1,37	4,10	3,92	5,07	1,73	1,90	1,15
Finmark	1,97	2,18	1,34	1,90	2,11	1,29	3,23	3,27	3,08	1,57	1,75	1,04
Landet	2,10	2,28	1,55	2,01	2,18	1,47	4,39	4,23	5,15	1,70	1,85	1,21

Kopplam er inkludert i tabell 8. Para søye er definert som voksne og gimrer med lam eller som har kasta eller er gjeld. Overførings søyer og upara søyer og gimrer er ikke med i beregningen. Figur 4 viser andel dyr som ikke er para.

Tabell 9: Antall fødte, levendefødte, prosentvis dødfødte og lam om høsten per para søye, voksen og gimre, fordelt på raser

Rase	Totalt fødte			Levendefødte			Dødfødte, %			Lam om høsten inkl. kopplam		
	Per para	Per voksen	Per gimre	Per para	Per voksen	Per gimre	Per para	Per voksen	Per gimre	Per para	Per voksen	Per gimre
Norsk kvit sau	2,14	2,34	1,59	2,04	2,23	1,51	4,59	4,40	5,36	1,73	1,90	1,25
Kvit Spælsau	2,03	2,18	1,45	1,96	2,10	1,39	3,80	3,72	4,28	1,66	1,79	1,14
Dala	2,17	2,26	1,33	2,08	2,17	1,28	4,12	4,14	3,75	1,70	1,77	1,00
Steigar	2,18	2,24	1,44	2,10	2,16	1,39	3,79	3,81	3,56	1,69	1,74	1,13
Sjviot	1,89	1,99	1,31	1,81	1,91	1,26	3,97	3,91	4,49	1,58	1,67	1,11
Texel	1,76	1,94	1,22	1,69	1,86	1,14	4,42	3,98	6,64	1,39	1,56	0,85
Rygja	2,21	2,29	1,40	2,10	2,18	1,33	5,14	5,14	5,18	1,72	1,78	1,22
Norsk pelssau	1,87	2,04	1,41	1,81	1,98	1,37	3,08	3,15	2,80	1,59	1,74	1,19
Nor-X	1,81	2,03	1,33	1,72	1,93	1,26	5,01	4,91	5,34	1,51	1,72	1,05
Landet	2,10	2,28	1,55	2,01	2,18	1,47	4,39	4,23	5,15	1,70	1,85	1,21

Rasefordeling i tabellen er basert på søyas rase. Fra og med 2010 har et dyrs rase blitt definert utfra fars rase.

Tabell 10: Besetninger gruppert etter ulike nøkkeltall

	Beste 1/3	Midtre 1/3	Dårligste 1/3	Snitt
Totalt fødte	2,38	2,11	1,82	2,10
Levendefødte	2,26	2,02	1,75	2,01
Dødfødte, %	1,26	3,91	7,74	4,39
Tap inne, %	0,64	2,65	6,41	3,26
Tap vårbeite, %	0,00	0,54	2,87	1,08
Tap sommer	2,58	7,32	23,22	11,34
Totaltap	9,15	15,80	30,84	18,88
Lam om høsten	2,02	1,75	1,35	1,69

Besetningene er gruppert på nytt for hvert nøkkeltall. Kopplam er inkludert i tabellen. Tabellen inkluderer kun besetninger med ≥ 30 søyer (2 810 besetninger). Snittall i denne tabellen kan derfor ikke sammenlignes med snittall i tabeller som inkluderer alle besetninger (3 569).

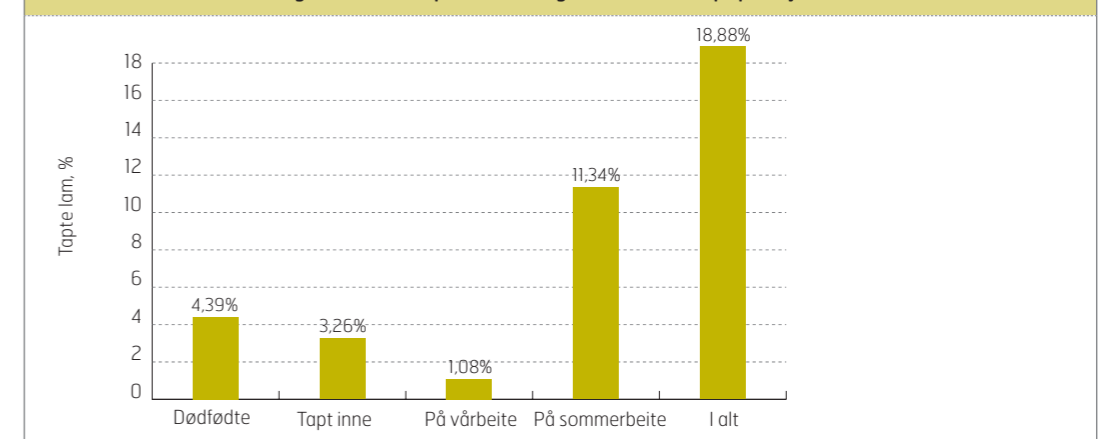

Besetningene er gruppert etter "Lam om høsten" og viser snitt for beste, midtre og dårligste tredjedel for de andre "egenskapene". Kopplam er inkludert i tabellen. Tabellen inkluderer kun besetninger med ≥ 30 søyer (2810 besetninger). Snittall i denne tabellen kan derfor ikke sammenlignes med snittall i tabeller som inkluderer alle besetninger (3 569).

Tabell 11: Gjennomsnittsverdier for besetninger rangert etter lam om høsten

	Beste 1/3	Midtre 1/3	Dårligste 1/3
Lam om høsten	2,02	1,75	1,35
Totalt fødte	2,32	2,10	1,89
Levendefødte	2,21	2,01	1,81
Dødfødte, %	4,38	4,33	4,21
Tap inne, %	2,84	3,12	3,74
Tap vårbeite, %	0,97	1,18	1,26
Tap sommer	4,81	8,22	19,99
Totaltap	12,42	15,96	27,31

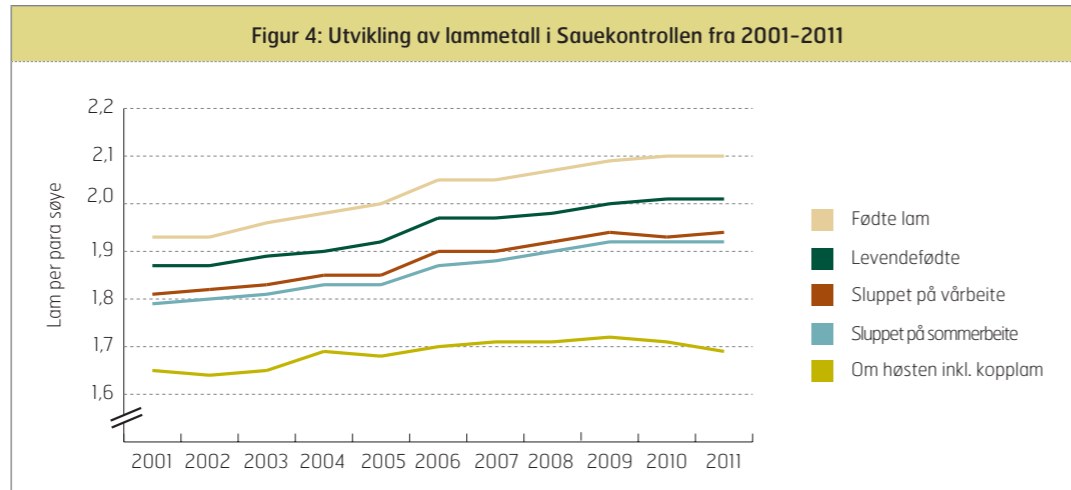
Figur 3: Andel tapte lam beregnet ut fra risikopopulasjonen

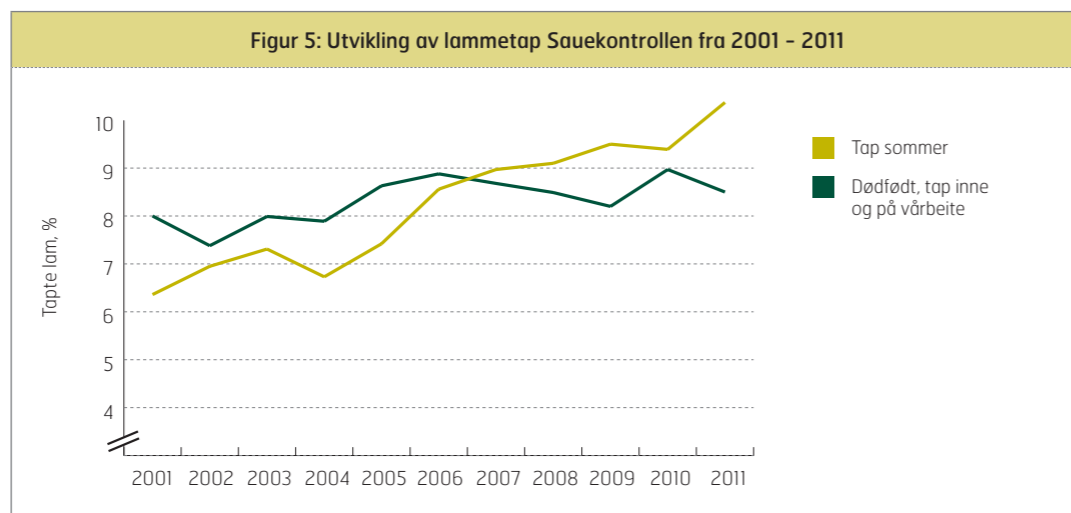
Figur 3 er beregnet ut fra risikopopulasjon. Det vil si antall lam som er i live før hver registreringsperiode. Tap i alt er beregnet ut fra totalt fødte lam.

Figur 4 er beregnet ut fra totalt lammetall ved fødsel, antall levende fødte lam, antall lam ved utslipp på vårbeite, utslipp på sommerbeite og om høsten. Tall lam om høsten er inkludert kopplam.

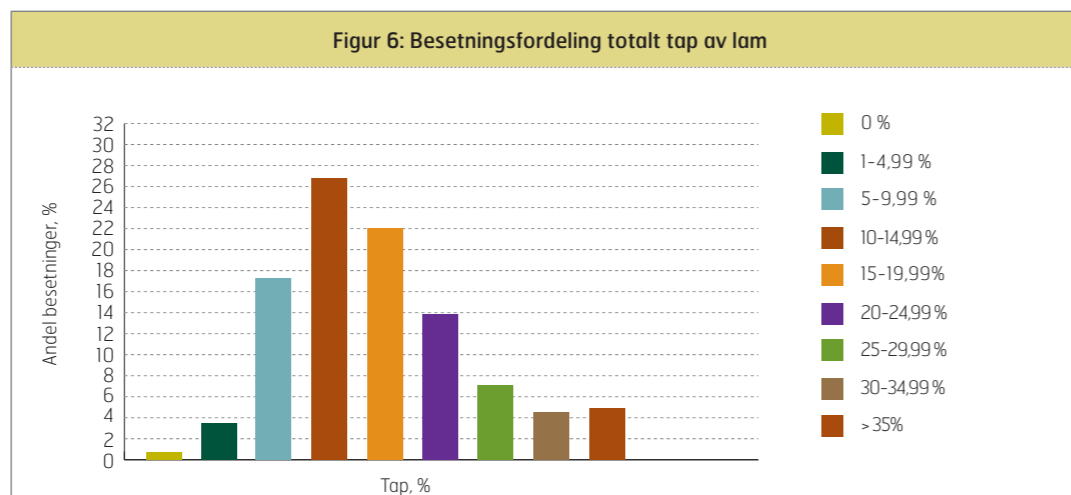
Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen.

Merk at tapsprosenten i figur 5 er beregnet ut fra antall fødte lam, og ikke ut fra risikopopulasjon. Tap på sommerbeite er inkludert rovdyr tap- dyr som mangler høstvekt, slaktevekt og andre opplysninger.

4,2 % av besetninger i Sauekontrollen i 2011 hadde registrert et totalt lammetap under 5 %. 30 % av besetningene hadde et totaltap av lam som var over 20 %. Lammetap er altså et betydelig problem i enkeltbesetninger.

TILVEKST OG HØSTVEKTER

Tabell 12: Andel av lam født 2011 som har registrert fødselsvekt, vårvekt og høstvekt.

	Fødselsvekt	Vårvekt	Høstvekt	Slaktevekt
Antall med vekt	216 739	237 043	438 654	354 111
Antall i %	39 %	43 %	92 %	74 %

Kopplam er ikke inkludert i tabellen.

Rasefordeling i tabellen viser til lammets rase. Fra og med 2010 har et dyrs rase blitt definert utfra fars rase.

Den korrigerede høstvekten er beregnet høstvekt ved 145 dagers alder, ut fra daglig tilvekst for de ulike rasene. Legg merke til at grafen er "zoomet inn" for å vise variasjonen bedre. Kopplam er ikke inkludert i datamaterialet.

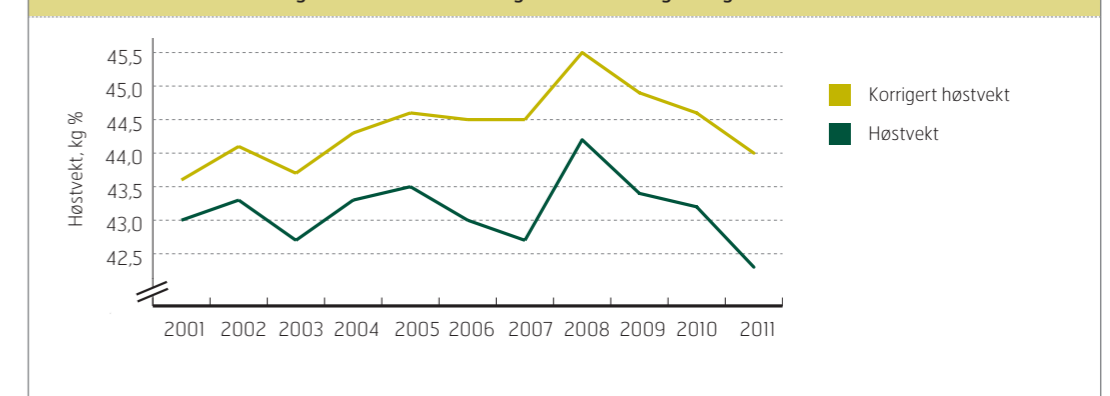
Tabell 13: Tilvekst og høstvekter, fylkesvis

Fylke	Høstvekt, kg	Korr.høstvekt, kg	Gj.alder høstvekt	Gj.alder vårvekt	Fødsel - vår, g/dag	Vår - høst, g/dag	Fødsel - høst, g/dag
Østfold	41,3	43,5	136,1	31,8	313	258	269
Akershus	40,0	41,5	139,1	32,5	320	232	253
Hedmark	39,9	43,1	132,3	31,1	310	249	266
Oppland	41,3	43,3	136,8	37,2	323	248	267
Buskerud	41,7	44,6	133,4	42,3	330	255	277
Vestfold	40,7	42,3	138,3	40,8	333	228	260
Telemark	41,3	42,5	140,1	37,0	327	235	261
Aust - Agder	41,0	41,6	142,3	40,0	313	236	257
Vest - Agder	42,0	43,6	138,3	38,0	358	244	269
Rogaland	43,1	44,5	139,2	48,7	337	249	277
Hordaland	43,4	43,8	143,0	44,5	336	242	271
Sogn og Fjordane	42,9	43,1	144,3	46,1	326	231	265
Møre og Romsdal	42,8	43,0	144,0	36,6	341	248	265
Sør-Trøndelag	41,9	44,0	136,5	29,3	319	262	272
Nord-Trøndelag	40,5	42,3	137,7	30,8	307	244	260
Nordland	43,7	46,0	135,8	25,0	290	285	288
Troms	44,4	47,2	133,9	20,5	326	295	297
Finnmark	41,6	45,0	131,5	23,5	287	267	280
Landet	42,3	44,0	138,2	38,9	327	248	272

Tabell 14: Tilvekst og høstvekter, fordelt på rase

Rase	Antall med høstvekt	Høstvekt, kg	Korr. høstvekt, kg	Gj.alder høstvekt	Fødsel - vår, g/dag	Vår - høst, g/dag	Fødsel - høst, g/dag
Norsk kvit sau	354 380	42,7	44,6	137,5	331	252	276
Kvit Spælsau	44 358	40,2	41,5	139,7	306	238	257
Farga spælsau	6 454	40,1	40,3	144,1	309	224	249
Nor-X	5 501	40,8	43,3	134,9	317	230	265
Norsk pelssau	5 495	41,6	43,0	138,3	328	241	269
Texel	5 422	40,8	44,4	130,5	340	247	276
Sjeviot	5 176	41,8	41,4	146,7	326	224	251
Dala	4 729	43,5	44,0	142,9	338	248	271
Gammalnorsk spælsau	2 622	34,6	35,8	139,7	265	221	218
Steigar	2 116	45,1	46,9	137,7	324	273	292
Rygja	1 756	43,6	44,6	141,2	329	251	275
Gammelnorsk sau	1 721	27,4	28,9	133,2	213	161	168
Blæset	1 717	40,4	42,3	137,4	314	223	259
Grå trønder	643	37,4	38,3	141,2	277	210	233
Fuglestadboket	486	43,0	42,2	148	332	241	257
Svartfjes	432	35,8	36,4	142,5	287	192	217
Landet	438 654	42,3	44,0	138,2	327	248	272

Figur 7: Historisk utvikling av høstvekt og korrigeret høstvekt

Avdrått er lammevekt om høsten i kg per para søye, voksen eller gimre.

Gjennomsnittlig alder ved høstveing var 138,2 dager. I 2010 og 2009 var den hhv. 139,4 og 139,2 dager.

Tabell 15: Avdrått, uten kopplam

Fylke	Avdrått, kg			Korrigert avdrått, kg		
	Para søye	Vaksen	Gimre	Para søye	Vaksen	Gimre
Østfold	76,3	84,9	52,8	80,4	88,8	57,1
Akershus	58,7	65,8	34,7	60,9	67,9	37,0
Hedmark	63,6	72,1	40,6	68,6	77,5	44,6
Oppland	67,4	74,4	47,2	70,7	77,8	50,1
Buskerud	71,6	79,5	51,1	76,6	84,7	55,4
Vestfold	58,4	63,8	39,8	60,7	65,7	43,7
Telemark	67,9	75,2	46,7	69,9	77,3	48,3
Aust-Agder	69,3	76,4	47,2	70,4	77,4	48,4
Vest-Agder	60,0	65,7	41,7	62,4	68,0	44,5
Rogaland	71,0	77,6	50,4	73,4	79,8	53,4
Hordaland	72,0	77,9	49,6	72,8	78,6	51,1
Sogn og Fjordane	71,9	77,3	50,9	72,2	77,4	52,1
Møre og Romsdal	66,6	72,6	45,4	66,9	72,6	46,6
Sør-Trøndelag	65,3	72,5	41,9	68,5	76,0	44,3
Nord-Trøndelag	60,1	67,7	38,0	62,8	70,3	40,8
Nordland	67,4	74,1	44,3	70,9	77,8	46,9
Troms	72,1	79,7	46,0	76,6	84,4	49,5
Finnmark	63,7	71,8	39,2	68,9	77,3	43,5
Landet	68,2	75,1	46,4	70,9	77,8	49,1

Avdrått er lammevekt om høsten i kg per para søye, voksen eller gimre. Tabell fordelt etter rase på søya.

Tabell 16: Avdrått, uten kopplam, per rase

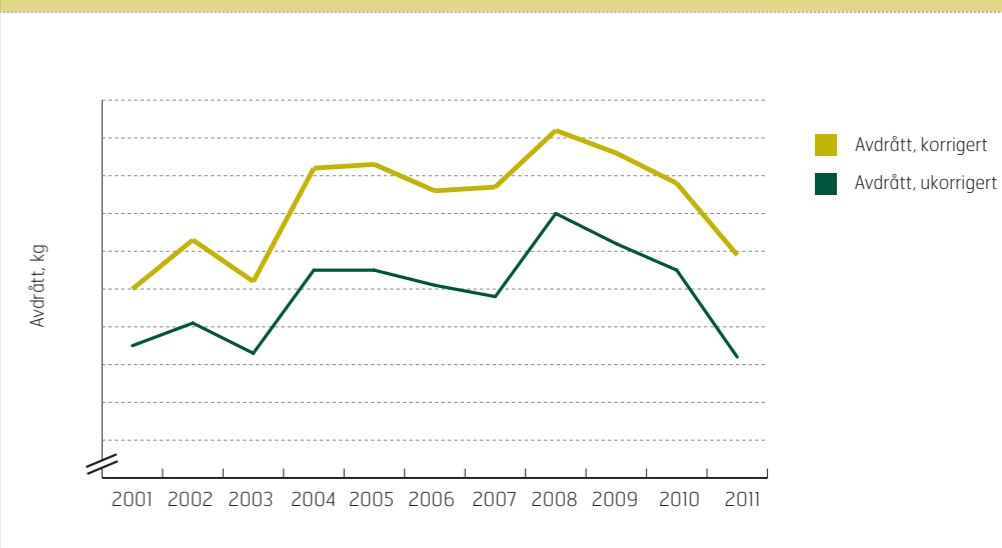
Rase	Antall søyer	Avdrått, kg			Korrigert avdrått, kg		
		Para søye	Vaksen søye	Gimre	Korr. para søye	Korr. vaksen søye	Korr. gimre
Norsk kvit sau	201 299	70,0	77,8	48,1	73,1	80,9	51,1
Kvit Spælsau	33 594	64,4	70,1	42,1	66,3	72,1	43,9
Dala	10 775	70,0	73,3	39,4	70,8	74,1	40,8
Steigar	8 198	71,6	73,7	46,5	74,5	76,8	47,4
Sjeviot	3 604	65,0	69,1	42,8	64,5	68,2	44,0
Norsk pelssau	3 317	64,4	71,1	46,1	66,6	73,4	47,9
Farga spælsau	3 067	59,3	67,2	40,0	59,7	67,3	40,8
Gammalnorsk spælsau	2 990	40,5	44,4	27,3	41,9	45,7	28,9
Texel	2 741	55,2	62,5	32,7	60,1	68,2	35,0
Rygja	2 556	72,3	74,7	48,5	73,9	76,3	50,4
Gammelnorsk sau	1 589	33,0	35,4	19,9	34,9	37,4	21,3
Suffolk	1 434	54,6	59,8	35,3	55,7	60,6	37,2
Nor-X	1 433	59,9	69,5	39,1	63,6	73,6	41,9
Blæset	925	57,1	67,6	34,4	59,8	70,1	37,4
Grå trønder	454	48,8	60,3	28,3	49,9	61,6	29,1
Svartfjes	349	29,3	34,7	14,4	29,8	35,4	14,6
Fuglestadboket	300	64,7	70,8	27,5	63,6	69,3	29,0
Landet	279 176	68,2	75,1	46,4	70,9	77,8	49,1

Figuren viser historisk utvikling korrigert og ukorrigert avdrått per para søye. Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen bedre.

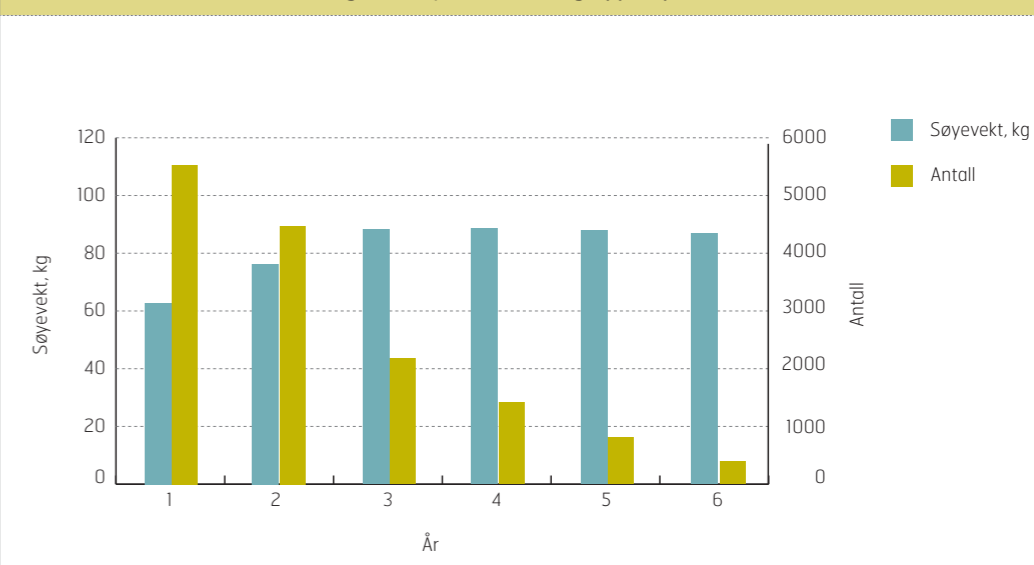
På grunn av feil i tidligere årsmeldinger har ikke søya fått godskrevet lam uten høstvekt. Det er rettet i denne grafen. Avdrått inkluderer lam med høstvekt og/eller slaktevekt.

Figur 8: Historisk utvikling av korrigert og ukorrigert avdrått, uten kopplam

Det ble registrert 15 000 søyevekter for NKS-søyer i 2011. 3 og 4 år gamle søyer var tyngst, med en gjennomsnittsvekt på 88 kg.

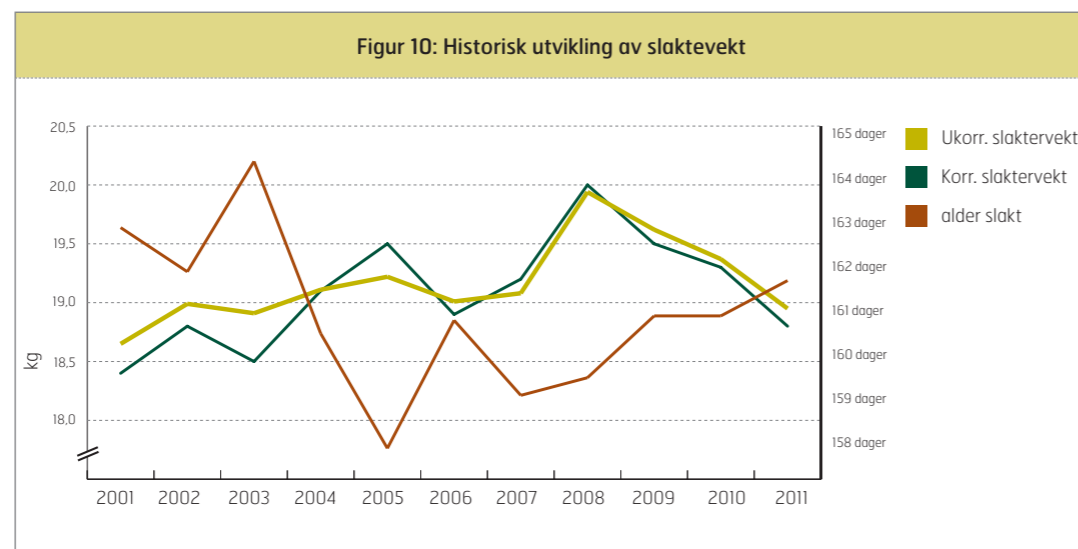
Figur 9: Søyevekter NKS, gruppert på alder

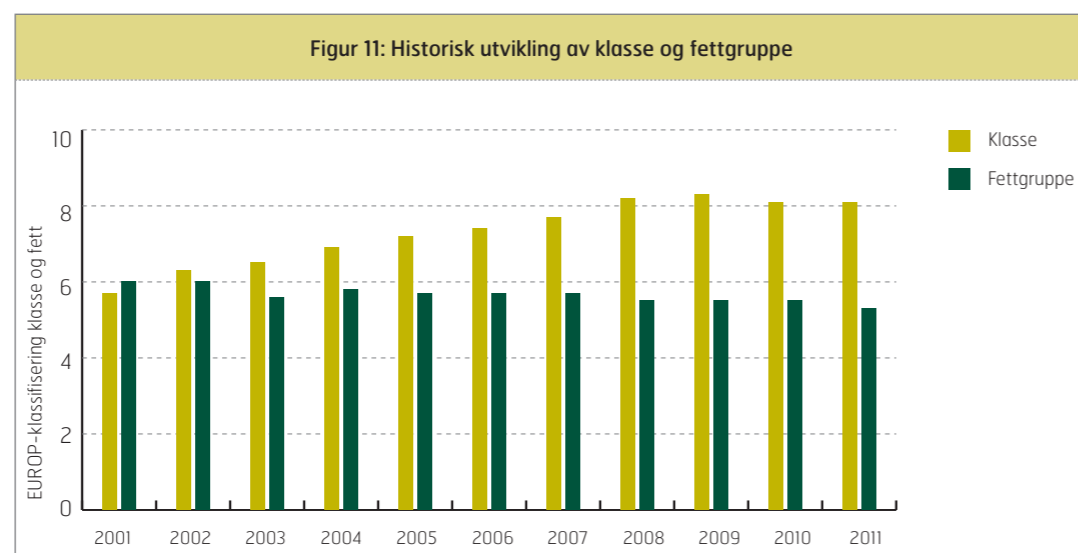
SLAKTERESULTATER

Lamma var i gjennomsnitt 161,5 dager gamle ved slakt. Korrigeret slaktevekt er korrigeret med slaktevekst på 110 g/dag til 160 dagers alder. Kun lam slaktet samme år som de er født er inkludert i grafen. Overføringslam er ikke inkludert. Dersom andel overføringslam varierer mellom år kan dette ha innvirkning på gjennomsnittlig alder ved slakt. Dette kommer da ikke fram av grafen.

Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen.

Gjennomsnittlig slakteklasse og fettgruppe beregnes fra EUROP-skalaen. Verdiene er oppgitt i tall. EUROP-klassifiseringen gis et tall (fra 1-15) i Sauekontrollen for å kunne beregne gjennomsnittsverdier. P=-1, P=2, P+=3 osv. Det samme gjelder gjennomsnittlig fettgruppe (fra 1-15). 1=1-, 2=1, 3=1+ osv.

Datagrunnlaget for tabellen avviker fra den øvrige statistikken da tallene stammer fra klassifiseringsstatistikk for alle slakt i landet 2011 (395 361 lammeslakt fra medlemmer, 601 581 lammeslakt fra ikke-medlemmer, totalt 996 942 lammeslakt). I underkant av 40 % av alt lammeslakt leveres fra en medlemsbesetning.

Slakt fra medlemmer har slakt med en jevnere kvalitet, færre overfeite lam og flere lam over 23 kg.

1) Gjennomsnittlig slakteklasse og fettgruppe beregnes fra EUROP-skalaen. Verdiene er også oppgitt i tall. EUROP-klassifiseringen gis et tall (fra 1-15) i Sauekontrollen for å kunne beregne gjennomsnittsverdier. P=-1, P=2, P+=3 osv. Det samme gjelder gjennomsnittlig fettgruppe (fra 1-15). 1=1-, 2=1, 3=1+ osv.

Tabell 18: Slakteresultat på lam, gruppert på alder ved slakt

Alder, dager	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse ¹⁾	Fettgruppe ¹⁾
< 101	2 955	183	14,6	8,8 (R+)	6,1 (2+)
101-120	7 022	151	19,9	8,6 (R+)	5,4 (2)
121-130	20 991	139	20,1	8,5 (R+)	5,4 (2)
131-140	43 770	129	20,0	8,4 (R)	5,4 (2)
141-150	58 697	119	19,8	8,4 (R)	5,4 (2)
151-160	56 923	109	19,3	8,3 (R)	5,4 (2)
161-170	47 395	98	18,6	8,2 (R)	5,4 (2)
171-250	115 236	82	17,7	8,0 (R)	5,4 (2)
> 250	1 056	60	18,0	7,7 (R)	5,2 (2)
Landet	354 045	103	18,9	8,3 (R)	5,4 (2)

Tabell 19: Slakteresultat på lam, gruppert på kullstørrelse ved fødsel og kjønn

Burd født	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe
Enkling	27 273	115	20,4	8,5 (R+)	5,7 (2+)
Tvilling	164 248	102	18,9	8,2 (R)	5,4 (2)
Trilling	119 927	100	18,7	8,2 (R)	5,4 (2)
Firling+	22 720	102	18,9	8,5 (R+)	5,5 (2+)
Kopplam	19 877	104	17,7	8,2 (R)	5,6 (2+)
Søyelam	134 627	95	18,2	8,3 (R)	5,7 (2+)
Vêrlam	199 540	108	19,4	8,2 (R)	5,2 (2)
Landet	354 045	103	18,9	8,3 (R)	5,4 (2)

Tabell 20: Slakteresultat på lam, gruppert på kullstørrelse haust og kjønn

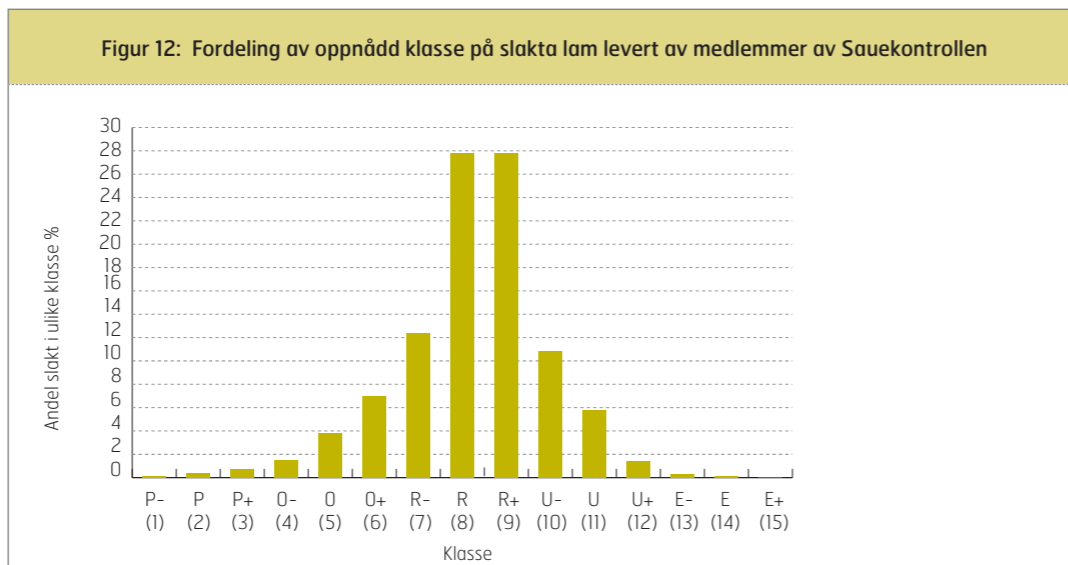
Burd haust	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe	Verdi, kr
Burd haust enkling	48 715	111	19,9	8,5 (R+)	5,6 (2+)	831
Burd haust tvilling	196 153	104	19,0	8,3 (R)	5,4 (2)	793
Burd haust trilling	57 259	97	18,4	8,2 (R)	5,4 (2)	762
Burd haust firing+	32 041	95	18,0	7,8 (R)	5,3 (2)	734
Kopplam	19 877	104	17,7	8,2 (R)	5,6 (2+)	744
Søyelam	134 627	95	18,2	8,3 (R)	5,7 (2+)	751
Vêrlam	199 540	108	19,4	8,2 (R)	5,2 (2)	813

Tabell 21: Slakteresultat på lam (uten kopplam), gruppert på alder på søye

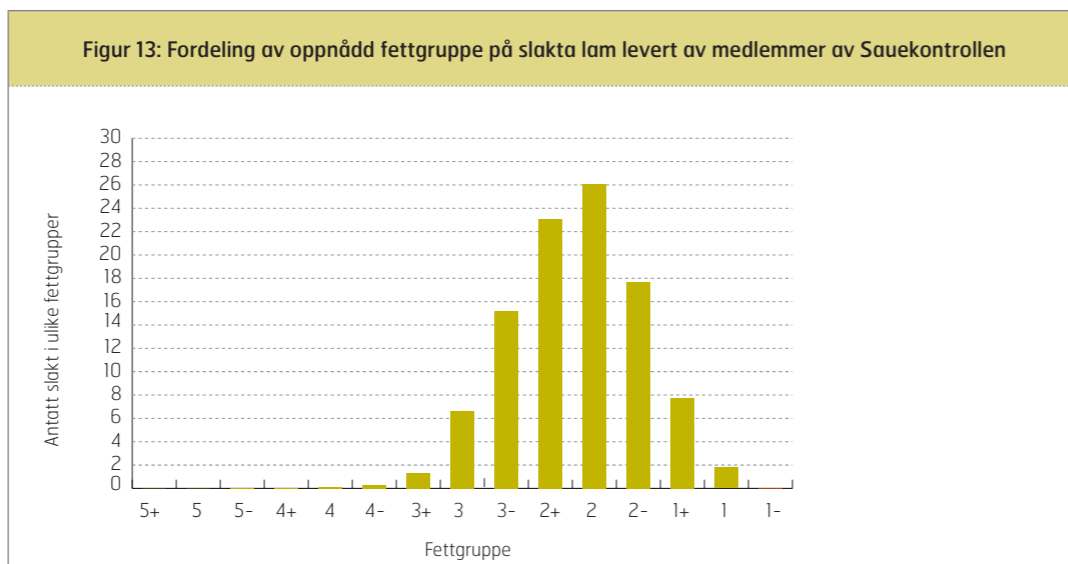
Alder, år (andel av slakta lam)	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe	Netto slakteverdi, kr
1 år	55 673	97	18,4	8,3 (R)	5,4 (2)	760
2 år	79 600	103	19,0	8,3 (R)	5,3 (2)	792
3 år	70 205	105	19,2	8,3 (R)	5,4 (2)	801
4 år	54 209	105	19,2	8,2 (R)	5,4 (2)	798
5 år	37 183	104	19,1	8,2 (R)	5,5 (2+)	795
6 år	23 198	103	18,9	8,1 (R)	5,5 (2+)	784
7 ->	14 100	98	18,4	7,8 (R)	5,5 (2+)	760
Landet	334 168	103	18,9	8,3 (R)	5,4 (2)	788

Figur 12 gjelder lammeslakt av alle raser, født og slaktet i 2011 (tallverdi slaktegruppe vises i parentes).

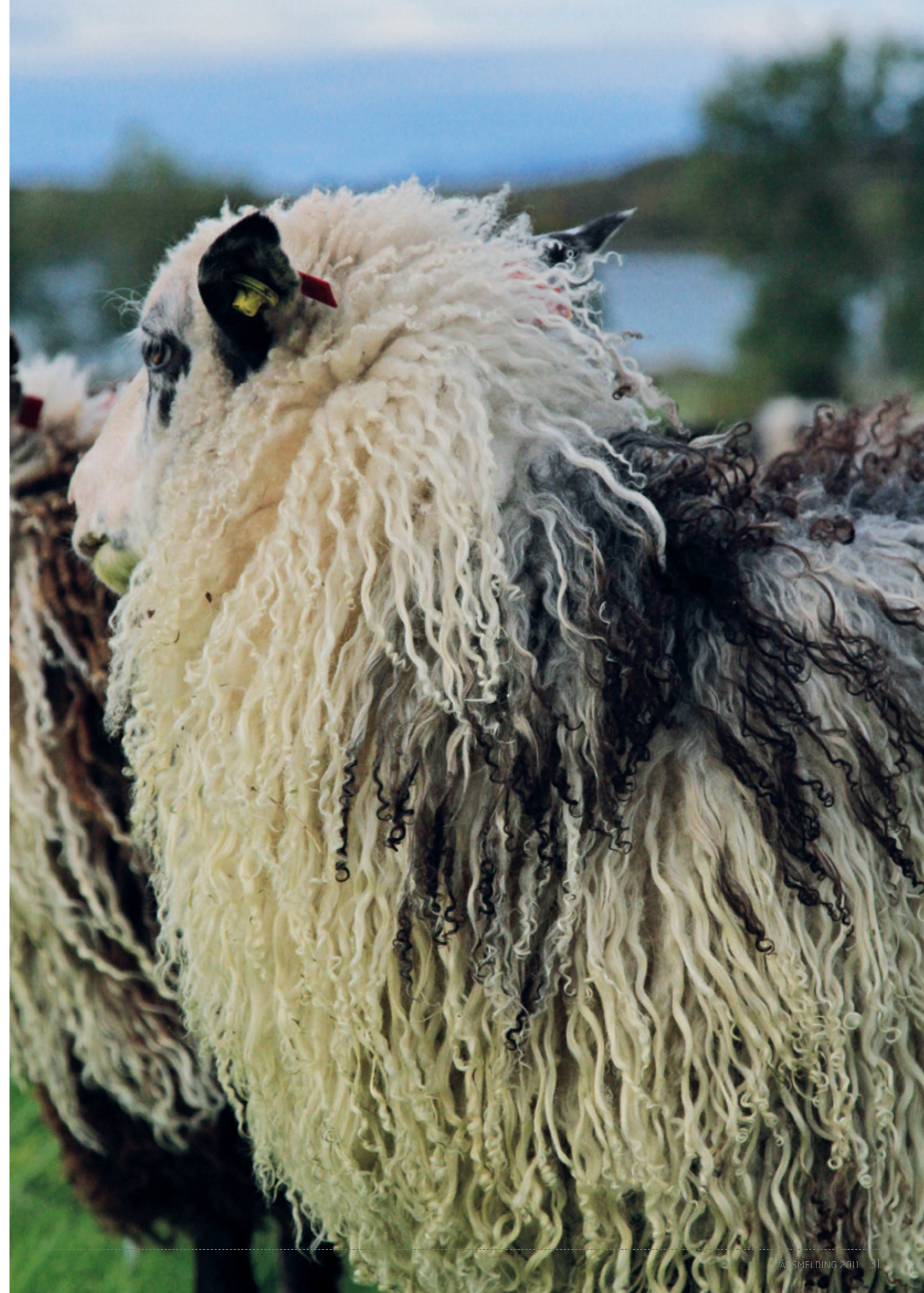
Figur 13 gjelder lammeslakt av alle raser, født og slaktet i 2011.

1) Gjennomsnittlig slakteklasse også oppgitt i tall. EUROP-klassifiseringen gis et tall (fra 1-15) i Sauekontrollen for å kunne beregne gjennomsnittsverdier. P-=1, P=2, P+=3 osv. Det samme gjelder gjennomsnittlig fettgruppe (fra 1-15). 1=1-, 2=1, 3=1+ osv.

Tabell 22: Klassifiseringsresultater per rase

Rase	Antall slakt	Slaktevekt, kg	Klasse ¹⁾	Fettgruppe ¹⁾
Norsk kvit sau	281 433	18,8	8,3 (R)	5,3 (2)
Kvit spælsau	34 378	17,0	6,7 (O+)	5,1 (2)
Texel	5 654	18,4	8,9 (R)	5,5 (2)
Nor-X	4 476	19,2	8,9 (R)	5,4 (2)
Farga spælsau	4 416	16,4	6,4 (O+)	5,5 (2)
Dala	4 300	18,4	7,8 (R-)	5,6 (2)
Norsk pelssau	3 940	17,0	6,3 (O+)	5,3 (2)
Sjeviot	3 540	17,3	8,0 (R)	6,1 (2+)
Gammalnorsk spælsau	2 298	13,6	4,9 (O-)	5,1 (2)
Steigar	1 752	20,7	8,8 (R)	5,7 (2)
Suffolk	1 621	17,6	7,6 (R-)	6,2 (2+)
Landet	354 437	18,9	8,4 (R)	5,4 (2)

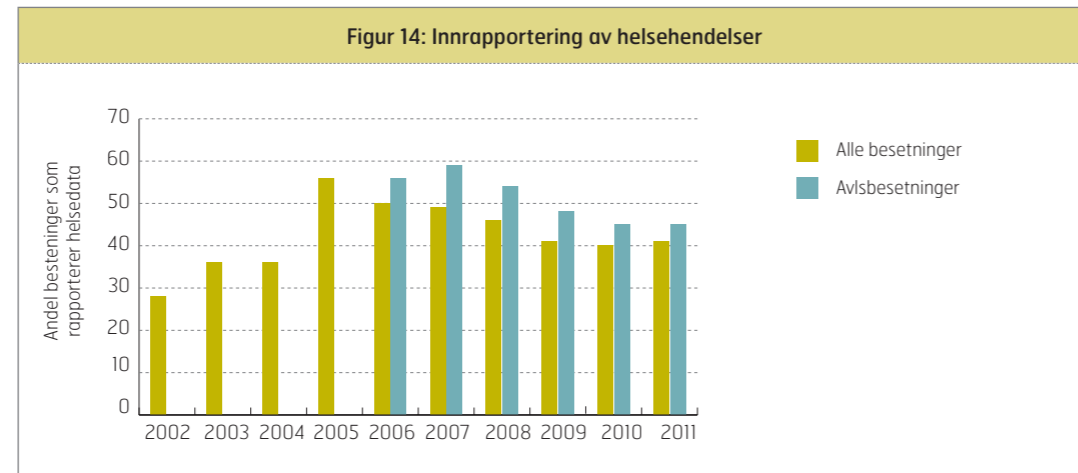
HELSEOPPLYSNINGER I SAUEKONTROLLEN

Data fra Sauekontrollen er det viktigste verktøyet vi har for å få oversikt over sjukdomsforekomsten i norske sauebesetninger. En slik oversikt er viktig for driften til den enkelte produsent, men er også avgjørende for de som skal arbeide med sauehelse gjennom avl, forskning eller overvåkning. Sauekontrolldata brukes i dag til å se på blant annet risikofaktorer for enkelte sykdommer og beregne arvbarhet av produksjonsegenskaper.

Det hadde vært ønskelig å kunne bruke Sauekontrollen til å se på arvbarhet av sykdommer eller endringer i

forekomsten av sykdom. Skal en kunne benytte helseopplysningene i Sauekontrollen til dette, forutsetter det at sykdomstilfellene blir rapportert inn. Det er derfor et mål for Sauekontrollen og Helsetjenesten for sau å øke innrapporteringen av helsedata. Innrapporteringen var økende fram til 2005. Deretter har innrapporteringen av helsedata avtatt for hvert år, men viser en liten stigning i 2011. Andelen av medlemmene i Sauekontrollen som rapporterte inn helsedata, var 41% i 2011. Vi håper dette er starten på en stigende trend.

Figur 14: Innrapportering av helsehendelser

Figur 14 viser at andelen besetninger i Sauekontrollen som rapporterte inn helseopplysninger, var økende fram til 2005. Deretter har det vært en nedgang. I 2011 rapporterte 41% av alle besetningene i Sauekontrollen helsedata, mens 45% av avlsbesetningene rapporterte helsedata. Dette er en liten stigning fra 2010.

Tabell 23: Utvikling i innrapporterte helseopplysninger i Sauekontrollen i perioden 2006-2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Totalt antall sykdomsregistreringer	17 975	16304	17 125	201 44	18 018	16 397
Totalt antall forebyggende behandlinger	94 034	124 224	134 047	143 969	155 283	174 171
Antall søyer i Sauekontrollen	291 905	282 142	288 256	298 260	295 725	297 336
Antall besetninger med helseopplysninger	1 981	1 869	1 724	1 560	1 466	1 461
Antall besetninger totalt	3 935	3 838	3 731	3 791	3 899	3 850
Andel besetninger som registrerte helseopplysninger (%)	50	49	46	41	40	41

På grunn av mangelfull rapportering er muligheten for å bruke helseopplysningene til for eksempel å se på endring i sykdomsforekomst eller arvelighet begrenset. Analyser for å finne bakenforliggende årsaker til sykdom er imidlertid mulig.

Tabell 24 viser antall og andel avlsbesetninger som rapporterte helseopplysninger til Sauekontrollen fra 2007-2011.

Tabell 24: Innrapportering av helseopplysninger fra avlsbesetninger

	2008	2009	2010	2011
Antall avlsbesetninger med helseopplysninger	921	742	660	673
Antall avlsbesetninger i Sauekontrollen	1 703	1 548	1 470	1 482
Andel avlsbesetninger som registrerer helse (%)	56	48	45	45

Opgitt som % andel av alle søyer i de besetningene som registrerer sykdom (totalt 119 544 søyer i 2011). Søyer som er behandlet eller har hatt flere tilfeller av samme sykdom teller kun en gang.

Økning i forekomst kan både skyldes en reelt økende forekomst eller en bedre innrapportering i besetningene som rapporterer helsehendelser.

Mastitt (jurbetennelse) er den hyppigst rapporterte sykdommen hos voksne søyer, mens parasittære sykdommer er den hyppigst rapporterte sykdommen hos lam.

Tabell 25: De hyppigst rapporterte sykdommene hos søyer 2009-2011

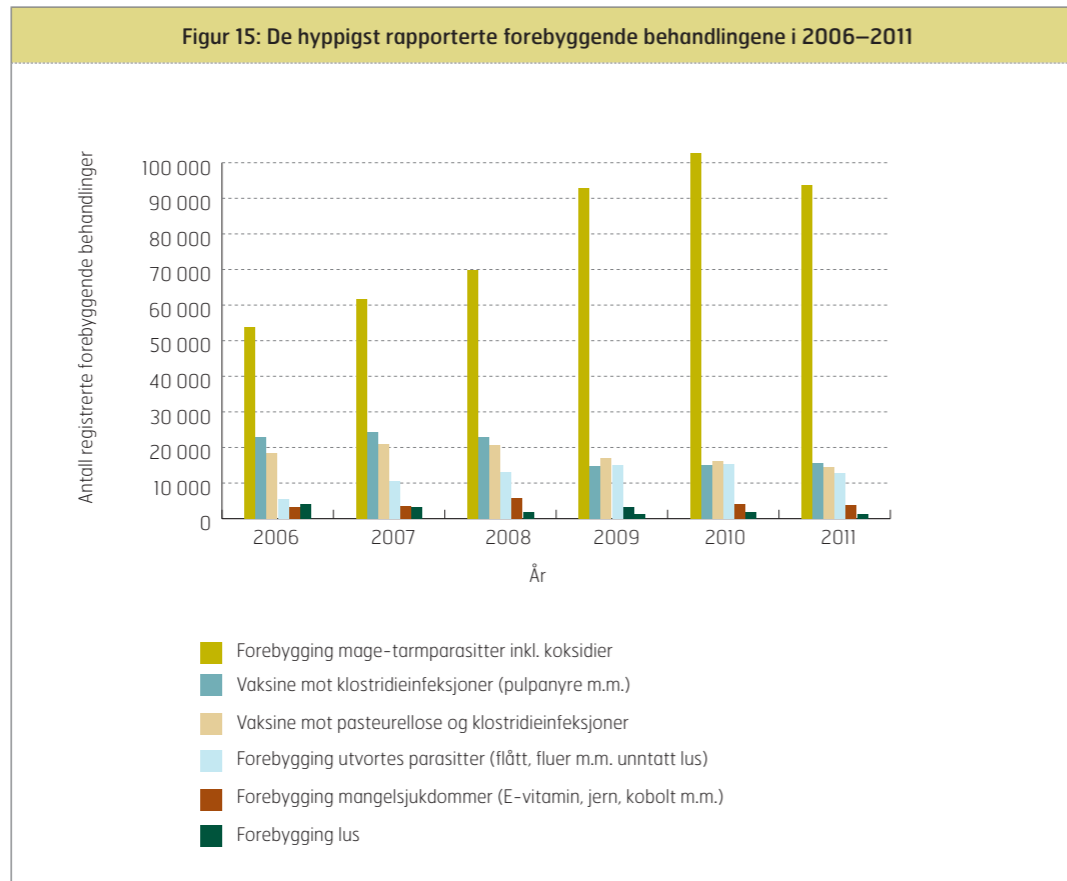
Sykdom	%		
	2009	2010	2011
Mastitt, klinisk, alvorlig eller moderat	1,6	1,6	1,5
Mastitt, klinisk, mild	0,5	0,4	0,5
Mastitt på sommerbeite, ukjent grad og dato	0,3	0,3	0,3
Bør-, skjede-, eggeliarbetennelse	1,1	1,0	1,0
Parasittære sykdommer, unntatt 276	0,8	1,2	0,7
Melkefeber	0,3	0,3	0,2
Fødselsvanskar	0,7	0,6	0,5
Listeriose	0,2	0,2	0,2
Skjedeframfall	0,2	0,2	0,2
Spenskadar	0,2	0,2	0,2
Børframfall		0,1	0,1

Tabell 26: De hyppigst rapporterte sykdommene hos lam 2009-2011

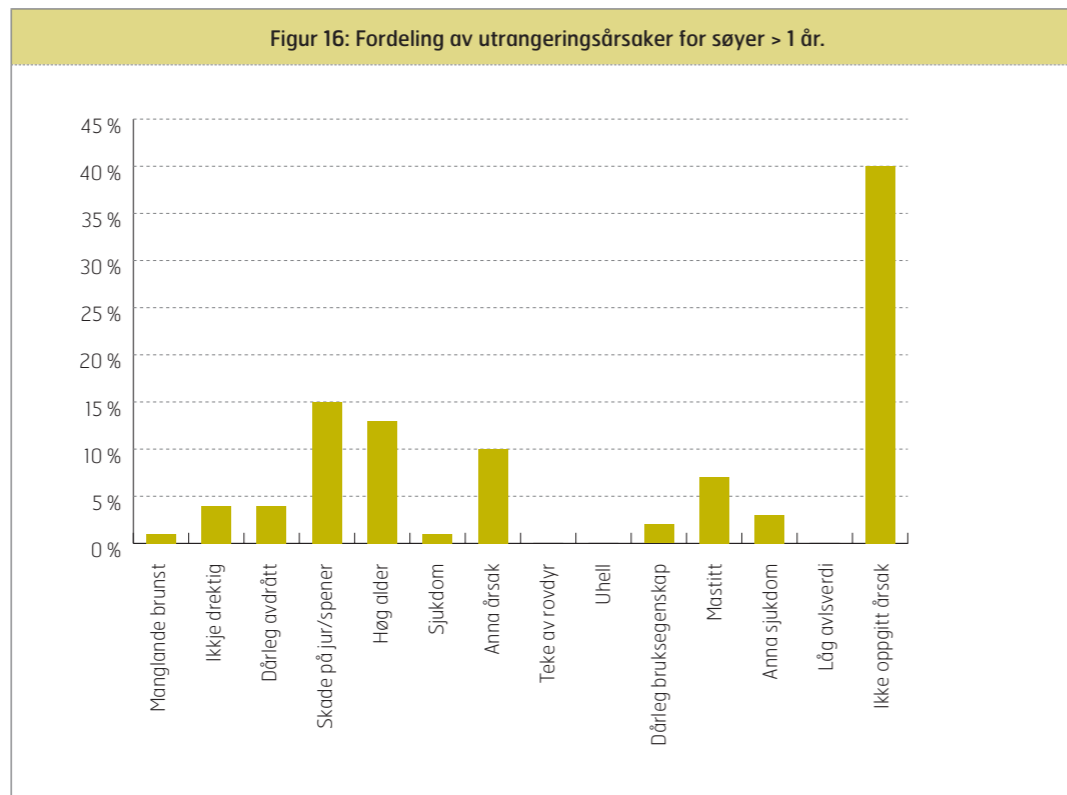
Sykdom	%		
	2009	2010	2011
Parasittære sykdommer, unntatt koksidiøse o.l.	0,6	0,7	0,5
Parasittære sykdommer p.g.a. koksidiøse o.l.	0,5	0,5	0,7
Leddsykdommar < 1 mnd.	0,2	0,3	0,2
Innrulla augelokk	0,2	0,1	0,1
Sjodogg	0,1		
Utvortes parasitter - unntatt lus	0,1	0,1	0,1
Luftvegsinfeksjoner, uspesifikke	0,1	0,1	0,1
Fluelarveangrep		0,1	
Klauvsykdom - unntatt forfangenhet		0,1	0,1
Munnskurv		0,1	
Klostridieinfeksjoner (pulpanyre m.m.)			0,1
Mage-/tarmbetennelse < 7 dager			0,1

Figur 15 viser de hyppigst rapporterte forebyggende behandlingene i Sauekontrollen 2006–2011. Det ble totalt registrert 174 171 forebyggende behandlingene (120 355 behandlingene av lam, og 53 816 behandlingene av søyer). Vi vet at forebyggende behandling som vaksiner, utføres hyppigere enn det som rapporteres. Tallene gir imidlertid et bilde av hvilke forebyggende behandlingene som er mest vanlig å bruke.

I grafen inngår kun søyer slaktet i 2011, født 2010 og tidligere. 35 341 søyer har registrert utraneringsårsak, noe som utgjør drøyt 60 % av søyene som ble slaktet i 2011. Dette er en svært høy økning i registrering av utraneringsårsaker sett i forhold til tidligere år, da rundt 10 % av søyene hadde registrert utraneringsårsak.

1) Lambs with no autumn weight or slaughter weight are defined as lost on summer pasture.

PRODUCTION RESULTS IN HERDS REPORTING TO THE NORWEGIAN SHEEP RECORDING SYSTEM

The Norwegian Sheep Recording System was established in the 1950's. It provides a "best practice tool" in order to improve performance in the livestock and also in selection of breeding animals. 3 880 farmers are currently members, reporting herd production results to the database. Approximately 27 % (3 850 herds) of Norwegian sheep farms and 42 % (297 336) of all ewes > one year of age were registered in the database in 2011.

Tabell 27: Mean production results, mated ewes 2011 (297 336 ewes)

	2011
Lambs born, nbr	2,10
Stillborn, %	4,39
Liveborn lambs, nbr	2,01
Lamb mortality indoor, %	3,26
Lamb mortality spring pasture, %	1,08
Lamb mortality summer pasture, or missing information, % 1)	11,34
Avg. date of birth	29th April
Birthweight, kg	4,7
Weight onlet spring pasture, kg	17,4
Age at weighing spring pasture, days	38,9
Growth birth - springpasture, gram/day	327
Autumn weight, kg	42,3
Corr.autumn weight, kg - corrected to 145 days of age	44,0
Age autumn weight, days	138,2
Growth spring pasture - autumn pasture, gram/day	248
Growth birth - autumnweighing, gram/day	272
Slaughter weight, kg	19,0
Corrected slaughter weight, kg (corrected to 160 days of age)	18,8
Age at slaughter, days	161,5
EUROP slaughter class	8,3 R
EUROP fatgroup	5,4 (2)
Lambs weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), nbr	1,61
Lambs weaned per ewe (bottle raised lambs included), nbr	1,69
Kg weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), kg	68,1
Corrected kg weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), kg	70,8
Kg weaned per ewe (bottle raised lambs included), kg	71,5
Corrected kg weaned per ewe (bottle raised lambs included), kg	74,4

Saukontrollen

Saukontrollen er den landsomfattende husdyrkontrollen for sau. Kontrollen er åpen for alle saueholdere i Norge. Medlemskapet organiseres via slakteriene, mens Animalia har den sentrale administrasjonen.

Saukontrollen Web er et nettbasert registreringsverktøy som er tilgjengelig for alle medlemmer i Saukontrollen. Du kan velge å registrere besetningsopplysninger selv direkte i Saukontrollen Web, registrere i PC program eller la rådgiver registrere for deg. Alt du trenger er en PC med internettilgang.

Som medlem i Saukontrollen får du:

- Enklere registrering som krever mindre arbeid
- Automatisk overføring av slaktedata og avlsindekser
- Nyttige rapporter og noteringslister
- God oversikt over din besetning

For mer info se www.animalia.no/saukontrollen

www.animalia.no